

สถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย
และ แนวทางการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการประสานงาน
เรื่องเด็กต่างชาติ

The Situation of Migrant Children in Thailand
& The Implementation of the Thai Coordinating
Committee on Migrant Children (THAI-CORD)

จัดทำโดย คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ
สำหรับโครงการอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อต่อต้านการค้าเด็กและผู้หญิง

Prepared by Thai Coordinating Committee
on Migrant Children (THAI-CORD) For the ILO-IPEC Mekong Project
to Combat Trafficking in Children and Woman

สารบัญ

- 03   นโยบายของภาครัฐต่อปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย
- 06   สถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย ปี 2548

      สรุปการนำเสนอร่างสรุปสถานการณ์เด็กต่างชาติ ปี 2548 เบื้องต้น
- 16   การอภิปรายเรื่องสถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย
- 22   ประวัติของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD)
- 23   คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD)
- 24   สรุปแนวทางในการดำเนินงานเรื่องเด็กต่างชาติและบทบาทของคณะกรรมการประสานงาน
      เรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD)
- 26   ร่างแผนภูมิกรอบการดำเนินงานคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ ปี 2549 - 2551
- 27   ร่างแผนการดำเนินงานคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD) ปี 2549 - 2551

รายงาน
สถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย
และ แนวทางการดำเนินงานของ
คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ
(THAI-CORD)
วันที่ 19 กรกฎาคม 2548

แนวนโยบายของภาครัฐต่อปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย

แนวนโยบายของภาครัฐต่อปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย เป็นคำกล่าวในพิธีเปิดการประชุมเรื่องสถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย และแนวทางการดำเนินงานของ คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD) เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 ณ โรงแรม อิสติน กรุงเทพฯ ของ ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่แสดงให้เห็นถึงนโยบายของภาครัฐที่มีต่อสถานการณ์ ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย เพื่อแสดงให้เห็นว่าภาครัฐ เข้ามามีบทบาท อย่างไรต่อการดำเนินการกับปัญหาดังกล่าว และเพื่อเป็นแนวทางแก่หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้นำ นโยบาย ดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของภาครัฐ โดยมีสาระดังนี้

ในสถานการณ์โลกปัจจุบันที่ความแตกต่างทางสถานะทาง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ได้นำไปสู่ความแตกต่างอย่างชัดเจนทางด้านมาตรฐานความ เป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยเฉพาะใน เรื่องของการย้ายถิ่นฐานข้ามชาติของประชาชนในกลุ่ม ประเทศที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเศรษฐกิจโลกที่เน้นการ หมุนเวียนของทุน ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีเพื่อการผลิต

และบริการ ซึ่งกลุ่มประเทศเหล่านี้กำลังจะกลายเป็นประเทศ ชายขอบของระบบเศรษฐกิจใหม่

กระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้มิติทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และ การเมืองกลายเป็นเรื่องของการไร้รัฐ ไร้พรมแดน ขาดเป็นอิสระ ในตัวเอง การลงทุนข้ามชาติ หรือการเคลื่อนย้ายทุน ได้ถูกมอง ว่าทำให้อัตราการย้ายถิ่นข้ามชาติลดลง แต่ปรากฏการณ์ที่ เกิดขึ้นบ่อยครั้งกลับพบว่า การลงทุนข้ามชาติกลายเป็นตัว กระตุ้นอัตราการย้ายถิ่นข้ามชาติ เนื่องจากมีการใช้เทคโนโลยี เครื่องทุนแรงในการผลิต ทำให้เกิดภาวะคนตกงานมากขึ้น และ ขณะที่อัตราการจ้างงานแรงงานคนลดน้อยลงพร้อมๆ กันกับ จำนวนประชากรวัยแรงงานที่เพิ่มขึ้น กระบวนการเปลี่ยนแปลง เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่หนุนส่งที่ทำให้ให้เกิดผู้ลี้ภัยและผู้ลัด ถิ่นเพิ่มมากขึ้น

สำหรับการดำเนินการของประเทศไทยในเรื่องการย้ายถิ่นฐาน ข้ามชาตินั้น นโยบายต่อการเดินทางเข้ามาของคนต่างชาติของ ไทยนั้น เรามีนโยบายเปิดสำหรับผู้ที่จะเข้ามาท่องเที่ยว แต่มีนโยบายค่อนข้างปิดสำหรับผู้ที่ต้องการเข้ามาอยู่ถาวรหรือเข้ามา ทำงาน ในกรณีการทำงานหรือทำธุรกิจก็มีหลักเกณฑ์กฎหมาย

ก็ให้ทำได้เฉพาะอาชีพที่มีได้สงวนให้เฉพาะคนไทยทำ ในส่วนของการเข้าเมืองที่ไม่ถูกกฎหมายของประเทศไทย อาจแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ ผู้ลักลอบเข้าเมืองมาทำงาน ผู้เป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่นลี้ภัยจากสงครามหรืออุบัติเหตุในประเทศ ซึ่งกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มนี้ ได้เป็นสภาพการณ์ที่ทับซ้อนเกี่ยวเนื่องกับปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย ในแง่ที่ตัวเด็กเองเผชิญกับปัญหาเหล่านั้นแล้วหรือการที่พ่อแม่เป็นคนต่างชาติ แต่เด็กเกิดในประเทศไทยและรัฐไทยไม่ได้อนุญาตให้มีสถานะอยู่อาศัยได้ตามกฎเกณฑ์ของรัฐ ทำให้ต้องกลายเป็นคนไร้สัญชาติในประเทศไทยและขาดสิทธิพื้นฐานหลายประการ

ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทยได้ถูกสังคมโลกจับตามองในมิติต่างๆ ทั้งในด้านของสิทธิเด็ก ที่ต้องได้รับการปกป้อง ดูแล การเลี้ยงดูให้มีชีวิตอยู่รอด ได้รับความรักความอบอุ่น สุขภาพอนามัย การศึกษา และการพัฒนาด้านต่างๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการเด็ก พฤติกรรม ตลอดจนคุณภาพชีวิตและศักยภาพของเด็กแล้ว ในด้านของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ คือ ประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และประเทศปลายทางของการค้ามนุษย์ อาทิ แรงงานเด็ก ขอทานเด็ก โสเภณีเด็ก เป็นต้น

และในขณะที่เรากำลังดำเนินงานแก้ไขปัญหาลูกค้าต่างชาติในประเทศไทย เราก็ต้องเร่งคิดและดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกค้าที่เด็กและเยาวชนไทยจะต้องไปเผชิญอยู่ในต่างประเทศด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการค้ามนุษย์ ทำอย่างไรที่จะผลักดันและสร้างความร่วมมือกับรัฐบาล องค์การเอกชน และภาคีเครือข่ายในทุกประเทศ เพื่อเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ที่เด็กไทยตกเป็นเหยื่อ ทำอย่างไรให้เขาร่วมให้ความช่วยเหลือและดูแลเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นผู้มีสัญชาติไทยให้แตกต่างไปจากผู้กระทำผิดในระหว่างรอการส่งกลับและต้องมีการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

ปัญหาการค้ามนุษย์นั้นรัฐบาลของไทยได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญโดย พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้ประกาศเจตนารมณ์และมอบนโยบายในการประชุมระดับชาติเรื่องการค้ามนุษย์ มีสาระสำคัญ 6 ประการ คือ

::1::

การเสริมสร้างศักยภาพแก่นุเคราะห์ (Capacity Building)

::2::

การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและทิศทางในการแก้ไขปัญหา (Intelligence Exchange)

::3::

การปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ให้มีความเป็นปัจจุบัน และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างสม่ำเสมอจริงจัง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสุจริต

::4::

การรณรงค์ (Campaign) ให้เห็นสภาพปัญหา สร้างโอกาสและทางเลือกเพื่อช่วยเหลือ ไม่ให้กลุ่มเสี่ยงเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์

::5::

การฟื้นฟูและเยียวยาแก่ผู้ถูกระทำ (Remedy and Rehabilitation)

::6::

การปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคม ต่อผู้ถูกระทำ (Stigma) เพื่อให้ผู้ถูกระทำสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้นำแนวทางนโยบายของรัฐบาลมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของกระทรวง โดยให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งจะต้องดำเนินการเพื่อให้ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้รับการคลี่คลายให้ได้มากที่สุดโดยมีแนวทางดังนี้

- 1 :: จัดทำแนวทางและบันทึกข้อตกลงการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการค้าหญิงและเด็ก
- 2 :: มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านการค้ามนุษย์

ระดับจังหวัด

โดยผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์ระดับจังหวัดทุกจังหวัด มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน

ระดับประเทศ

ให้จัดตั้งศูนย์ขึ้นใน สถานเอกอัครราชทูต (สอท.) / สถานกงสุลใหญ่ (สกง.) ไทยทุกแห่ง โดยมีแนวทางการช่วยเหลือบุคคลที่มิได้มีสัญชาติไทยคือ

- กรณีไม่สามารถระบุสัญชาติได้ให้ สอท. / สกง. และหน่วยงานด้านความมั่นคงในประเทศปลายทางตรวจสอบสัญชาติของเหยื่อ
- กรณีเหยื่อเป็นคนต่างด้าวที่สามารถระบุสัญชาติได้ชัดเจนจะไม่อนุญาตให้เข้ามาในประเทศ แต่จะให้ความช่วยเหลือโดยยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศและมนุษยธรรม โดย สอท. / สกง. ไทยประสานไปยัง สอท. / สกง. เจ้าของสัญชาติให้ดำเนินการให้ช่วยเหลือ
- กรณีเหยื่อไม่มีสัญชาติ แต่เป็นบุคคลที่มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือบัตรประจำตัวบัตรที่แสดงสถานการณมีถิ่นที่อยู่ในประเทศซึ่งทางราชการออกให้ เมื่อตรวจสอบความถูกต้องของบัตรและบุคคลแล้วหาก สอท. / สกง. ที่ปรึกษาแรงงานไทยและผู้แทนหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยในประเทศปลายทางเห็นพ้องกันว่าควรให้ความช่วยเหลือ ก็ให้ทำเรื่องขออนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่ออนุญาตให้เหยื่อนั้นเดินทางเข้ามาในประเทศได้
- กรณีเหยื่อไม่มีสัญชาติไทย แต่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีภูมิพลานาอยู่ในประเทศไทยให้ สอท. / สกง. ที่ปรึกษาแรงงานและผู้แทนหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยในประเทศปลายทางประสานกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงมหาดไทย เพื่อตรวจสอบพิสูจน์สถานะของเหยื่อนั้นอย่างรอบคอบ หากปรากฏหลักฐานยืนยันได้ว่าเป็นบุคคล

ที่มีภูมิพลานามีบัตรแต่บัตรหาย หรืออยู่ในกลุ่มบุคคลที่รัฐบาลประสงค์จะให้สถานะอยู่แล้วและทุกส่วนราชการเห็นพ้องกันว่าสมควรให้ความช่วยเหลือก็ให้ทำเรื่องขออนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่ออนุญาตให้เหยื่อนั้นเดินทางเข้ามาในประเทศไทย

สำหรับการประชุม “สถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทยและแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD)” ในครั้งนี้ถือเป็นนิมิตหมายที่ดีในการประเมินสภาพปัญหา การค้นหาแนวทางและมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเด็กในทิศทางที่เหมาะสม และขอฝากแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ไว้ด้วยนั่นคือ หากเรามองเด็ก ภายในกรอบ คนเป็นต้นทุน เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของโลก การกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนา ก็จะมุ่งเน้นในเรื่องของสิทธิและโอกาส ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ควมมีคุณค่า อย่างเท่าเทียม เสมอภาค และเป็นธรรม แต่หากใช้กรอบของพื้นที่ กฎหมายและความมั่นคงของรัฐเป็นต้นทุน แนวทางและมาตรการก็จะเป็นเรื่องของการส่งกลับ ผลักดันและไม่ว่าจะใช้กรอบหรือมาตรการใดๆ ก็ตาม สิ่งที่เราควรระลึกอยู่เสมอในการทำงาน นั่นคือสังคมไทยและสังคมโลกจะต้องเผชิญกับสิ่งที่เราก่อไว้

สถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย ปี 2548

สถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย ปี 2548 เป็นรายงานที่มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ได้นำเสนอต่อที่ประชุมสถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทยและแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD) เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 โดยมพด. ได้รวบรวมข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภาครัฐและเอกชน และจากเอกสารทางวิชาการต่างๆ จัดทำเป็นรายงานสรุปโดยเน้นให้เห็นถึงกระบวนการ ขั้นตอนของปัญหาเกิดขึ้น และแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานเพื่อแสดงให้ที่ประชุมรับทราบถึงความสำคัญของปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทยในปัจจุบัน และเพื่อให้หน่วยงานละองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดของรายงาน ดังนี้

1:: ภาพรวมของเด็กต่างชาติในประเทศไทย

1.1 สาเหตุของการเข้ามายังประเทศไทย

เด็กต่างชาติเดินทางเข้ามายังประเทศไทยเหตุผลเพราะปัจจัยสำคัญหลายประการ อาจกล่าวได้ดังนี้

ปัจจัยหลัก

- ปัจจัยปัญหาทางการเมืองภายในประเทศบ้านเกิด ได้แก่ การหนีจากการถูกบังคับใช้แรงงานอย่างทารุณ การกดขี่โดยรัฐบาล ปัญหาชนกลุ่มน้อย เป็นต้น
- ปัจจัยทางเศรษฐกิจภายในประเทศบ้านเกิด ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาการไม่มีงานทำ เป็นต้น
- ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความต้องการความสะดวกสบาย ความทันสมัย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสื่อและการรับรู้ข้อมูลโดยคำบอกเล่าจากคนรู้จักที่เคยเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

ปัจจัยดึงดูด

- สภาพเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย
- ความต้องการแรงงานราคาถูก แรงงานทดแทนภายในประเทศไทย
- กระบวนการนายหน้าจัดหาแรงงานหลบหนีเข้าเมืองมาทำงานบริเวณชายแดน

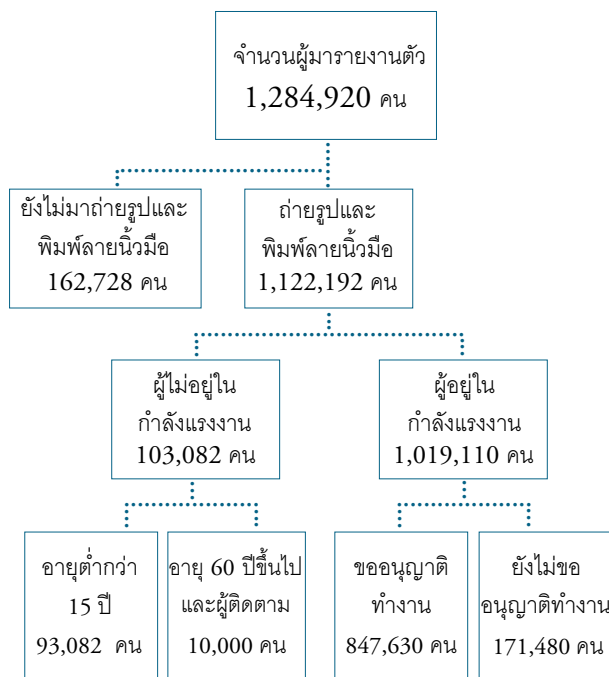
1.2 จำนวนเด็กต่างชาติในประเทศไทย

การอพยพย้ายถิ่นในกรณีของคนต่างชาตินั้น ปรากฏว่าจำนวนผู้คนที่มีความต้องการย้ายถิ่นมีมากกว่าปริมาณการรองรับคนเข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ จึงเกิดการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ ประกอบกับประเทศไทยเองก็ไม่ได้มีการจัดเก็บฐานข้อมูลในส่วนนี้อย่างเป็นระบบ จึงไม่สามารถระบุได้ว่าจำนวนคนต่างชาติแท้จริงที่มีอยู่ในประเทศไทยมีจำนวนเท่าไร เพราะฉะนั้นการจะระบุถึงจำนวนของเด็กต่างชาติจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ข้อมูลเกือบทั้งหมดที่ปรากฏให้เห็นกันอยู่นั้น เป็นเพียงจำนวนโดยการประมาณการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากนักวิชาการ นักวิจัยทั้งหลายที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ตลอดจนจากสื่อต่าง ๆ

ตัวอย่างข้อมูลประมาณการณเกี่ยวกับเด็กต่างชาติ ได้แก่

- จำนวนเด็กต่างชาติ จากการประมาณการณโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่ามีจำนวนเด็กต่างชาติอย่างต่ำ 100,000 คน กระจายตัวอยู่ใน 43 จังหวัดที่ได้รับอนุญาตให้ใช้แรงงานต่างชาติทำงาน
- จำนวนเด็กต่างชาติ ประมาณการจากข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังนี้
  - เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (พ.ศ. 2540-2543) จำนวน 169 คน (พ.ศ.2544-2547) จำนวน 200 คน
  - เด็กที่ถูกกักกันอยู่ในสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองในฐานะผู้เข้าเมืองผิดกฎหมาย (พ.ศ. 2538-2540) 14,500 คน
  - เด็กที่ถูกผลักดันกลับประเทศต้นทางโดยสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง (พ.ศ.2545-2546) จำนวน 341 คน
  - เด็กที่อยู่ในสถานแรกรับ 13 แห่งของกรมประชาสงเคราะห์ (พ.ศ. 2541-2543) 2,061 คน
- จำนวนเด็กต่างชาติจากการมาขึ้นทะเบียนราษฎรทั่วประเทศ ตามนโยบายการจัดระบบแรงงานต่างด้าวปีพ.ศ.2547 ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2547 โดย สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ปรากฏดังนี้
  - เด็กแรกเกิด-11 ปี รวม 59,331 คน
  - เด็กอายุ 12-14 ปี รวม 15,944 คน
  - เด็กอายุ 15 ปีขึ้นไป รวม 1,032,252 คน

- จำนวนเด็กต่างชาติจากการมาขึ้นทะเบียนราษฎรทั่วประเทศ ตามนโยบายการจัดระบบแรงงานต่างด้าวปีพ.ศ.2547 ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2548 มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 93,082 คน รายละเอียดตามแผนภูมิของศูนย์ปฏิบัติการจัดระบบการทำงานของคนต่างด้าว (ศจต.) กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ดังนี้

จำนวนนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านที่ข้ามเข้ามาเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนของเขตพื้นที่การศึกษาเป้าหมาย เป็นจำนวน 5,299 คน ในปีการศึกษา 2547 ดังนี้

เด็กพม่า จำนวน 3,942 คน
เด็กลาว จำนวน 948 คน
เด็กกัมพูชา จำนวน 409 คน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าข้อมูลจำนวนเด็กต่างชาตินั้นค่อนข้างกระจัดกระจายและมีความหลากหลายของช่วงเวลา เป็นลักษณะของการเก็บข้อมูลเฉพาะเรื่อง และเป็นคราวๆไป ทำให้ข้อมูลที่ปรากฏของแต่ละแหล่งมีส่วนที่เหลื่อมล้ำกันอยู่ ไม่ตรงกัน ไม่มีความแน่ชัด และเป็นการยากที่จะมีข้อมูลจำนวนที่ชัดเจนเพื่อไปกำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กต่างชาติในประเทศไทย

1.3 สัญชาติและพื้นที่ที่ปรากฏเด็กต่างชาติ

เด็กต่างชาติที่พบในประเทศไทยจะมีสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา จีน เวียดนาม บังคลาเทศ อินเดีย เป็นต้น ซึ่งจำนวนที่พบมากที่สุด คือ สัญชาติพม่า ในส่วนของพื้นที่ที่ปรากฏพบว่า เด็กต่างชาติกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดที่อยู่ตามแนวชายแดนจะมีความหนาแน่นสูงกว่าจังหวัดที่อยู่รอบใน

ซึ่งจากจำนวนเด็กต่างชาติที่มาขึ้นทะเบียนราษฎรทั่วประเทศ ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2547 โดย สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว พบว่าพื้นที่ที่มีจำนวนเด็กต่างชาติช่วงอายุแรกเกิด - 14 ปี สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่

1. จ.ตาก จำนวน 12,525 คน
:: เป็นชาย 6,478 เป็นหญิง 6,047 ::
2. จ.ระนอง จำนวน 9,288 คน
:: เป็นชาย 4,934 เป็นหญิง 4,354 ::
3. จ.กาญจนบุรี จำนวน 6,432 คน
:: เป็นชาย 3,399 เป็นหญิง 3,033 ::
4. จ.พังงา จำนวน 3,918 คน
:: เป็นชาย 2,287 เป็นหญิง 1,631 ::
5. จ.สมุทรสาคร จำนวน 3,582 คน
:: เป็นชาย 1,954 เป็นหญิง 1,628 ::

1.4 ลักษณะการเข้ามาอยู่ของเด็กต่างชาติในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

- เด็กต่างชาติที่ติดตามครอบครัวเข้ามายังประเทศไทย
- เด็กต่างชาติที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยด้วยตนเอง มากับเพื่อนหรือคนรู้จัก
- เด็กต่างชาติที่เข้ามาประเทศไทยโดยกระบวนการค้ามนุษย์
- เด็กต่างชาติที่เกิดใหม่ในประเทศไทย

1.5 เส้นทางและวิธีการในการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยของเด็กต่างชาติ

เส้นทางสำคัญที่เป็นช่องทางให้เด็กต่างชาติเดินทางเข้ามายังประเทศไทย ได้แก่

แนวชายแดนไทย-กัมพูชา

- จ.สุรินทร์ : อ.กัปปัง, อ.ปราสาท, อ.บ้านกอก
- จ.สระแก้ว : อ.ท่าพระยา, อ.อรัญประเทศ
- จ.ตราด : อ.คลองใหญ่, อ.เกาะคอง

แนวชายแดนไทย-ลาว

- จ.เชียงราย : อ.เชียงแสน, อ.เชียงของ, อ.เวียงแก่น
- จ.พะเยา : อ.เชียงฆา
- จ.น่าน : อ.เฉลิมพระเกียรติ
- จ.นครพนม : อ.ธาตุพนม, อ.ท่าอุเทน
- จ.หนองคาย : อ.ศรีเชียงใหม่, อ.ท่าบ่อ
- จ.มุกดาหาร : อ.ดอนตาล, อ.สัปปายะ
- จ.อำนาจเจริญ : อ.ชานุมาน
- จ.อุบลราชธานี : อ.เขมราฐ, อ.พิบูลมังสาหาร

แนวชายแดนไทย-พม่า

- จ.เชียงราย : อ.แม่สาย, อ.เชียงของ
- จ.เชียงใหม่ : อ.ฝาง
- จ.แม่ฮ่องสอน : อ.ขุนยวม
- จ.ตาก : อ.ท่าสองยาง, อ.แม่สอด
- จ.กาญจนบุรี : อ.สังขละบุรี, อ.ทองผาภูมิ

1.6 สถานภาพของเด็กต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย จะมีสถานภาพในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

เด็กต่างชาติในสถานะผู้ติดตาม

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่พบว่าในกลุ่มคนต่างชาติทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะอาศัยรวมกันอยู่อย่างแออัดในห้องเช่าหรือบ้านเช่าที่แบ่งซอยเป็นห้องเล็กๆ ห้องหนึ่งอยู่รวมกัน 10-15 คน ทั้งที่เป็นชุมชนเฉพาะพวกตนและอยู่รวมในชุมชนไทย สภาพปัญหาที่พบจะเป็นในเรื่องสุขภาพอนามัย โรคติดต่อ ส้วมไม่ถูกสุขลักษณะและมีจำนวนน้อย การขับถ่ายในที่สาธารณะ สภาพแวดล้อมสกปรกเพราะไม่มีการจำกัดขยะอย่างถูกวิธีหรือไม่สนใจจำกัด มีแหล่งน้ำเสีย ปัญหายาเสพติด และอยู่ใกล้ แหล่งเริงรมย์

นายแพทย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระนอง ยืนยันตรงกับข้อมูลข้างต้นในการประชุมเรื่องเด็กต่างชาติใน จ.ระนอง เมื่อปี พ.ศ.2545 ว่า ในชุมชนคนต่างชาติมีปัญหาสุขภาพอนามัยอย่างมาก ส่วนใหญ่จะไม่สวมรองเท้า กินอาหารด้วยมือ ขับถ่ายลงทะเล เป็นต้น แต่เด็กต่างชาติที่นี้ จำนวน 210 คน อายุ 3-12 ปี ก็ยังมีโอกาสได้รับการบริการด้านการศึกษาและความรู้ด้านสุขภาพอนามัย จากศูนย์อบรมเยาวชนชายแดนไทย-พม่า จำนวน 3 แห่ง โดยความร่วมมือของชุมชน หน่วยราชการ และองค์กรพัฒนาเอกชน

แรงงานเด็ก

ประเภทของแรงงานเด็ก

แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ตามระยะเวลา ในการทำงาน ดังนี้

1. **ทำงานชั่วคราว** เช่น เข้ามาทำงานตามฤดูกาล ระยะเวลา 10 วัน ถึง 3 เดือน บริเวณที่พบได้แก่ ชายแดนไทย-ลาว ที่ จ.มุกดาหาร เข้ามาทำงานช่วงปิดภาคเรียน บริเวณที่พบได้แก่ ชายแดนไทย-พม่า ที่ จ.ตาก จ.กาญจนบุรี
2. **ทำงานถาวร** พบตามพื้นที่ชายแดนต่าง ๆ และจังหวัดหรือเมืองใหญ่ ๆ

ประเภทของงาน

1. **งานบริการทั่วไป** ได้แก่ งานบ้าน งานร้านอาหาร พี่เลี้ยงเด็ก เด็กปั๊ม
2. **งานภาคเกษตรกรรม** ได้แก่ “ไร่ส้ม ไร่กุหลาบ ปลูกอ้อย เลี้ยงสัตว์
3. **งานภาคอุตสาหกรรม** ได้แก่ งานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ
4. **งานอื่นๆ** ได้แก่ งานก่อสร้าง งานปัมน้ำมัน ฯลฯ

สภาพปัญหา

ข้อมูลจากรายงานประจำปีของ มพด. ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540-2547 พบว่า แรงงานเด็กต่างชาติได้รับอาหารไม่เพียงพอและเหมาะสมต่อการเจริญเติบโต เด็กบางรายได้กินอาหารเพียงวันละ 1 มื้อ บางวันเป็นบะหมี่สำเร็จรูป 1 ชามแบ่งกันกิน 3 คน ในขณะที่ต้องทำงานหนัก ชั่วโมงทำงานยาวนาน 10-12 ชั่วโมง บางกรณีมากกว่านั้นเพราะต้องทำงานบ้านให้นายจ้างด้วย ส่วนใหญ่ได้พักผ่อนเพียงวันละ 4-6 ชั่วโมง บางรายระบุว่าได้นอนเพียงวันละ 1 ชั่วโมง ที่พักอยู่รวมกันในห้องเดียวแออัด ไม่มีเครื่องนอน หรือต้องนอนในห้องที่ใช้กับของด้วย ส่วนใหญ่ไม่ได้ออกไปนอกสถานประกอบการหรือบ้านของนายจ้าง เพราะอยู่ในสถานะผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

เด็กเร่ร่อนขอทาน

เด็กเร่ร่อนในประเทศไทยพบว่ามีหลากหลายสัญชาติ จากข้อมูลโดยองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ระบุว่าพบเด็กกัมพูชา พม่า ม้ง ไทยใหญ่ ลาว เวียดนาม บังกลาเทศ และศรีลังกา ถูกกักอยู่ใน สตม. ทั้งที่มาพร้อมกับครอบครัวและมาโดยลำพัง และส่วนน้อยอาศัยอยู่ร่วมกับชุมชนไทย โดยเป็นแรงงานภาคเกษตร กลุ่มเด็กจะอยู่ในสถานะผู้ติดตามและแรงงานปัมน้ำมัน ร้านขายของ งานบ้าน งานเพาะชำกล้าไม้ ฯลฯ ซึ่งอยู่ในเขต กทม. และปริมณฑล (รายงานประจำปีของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก พ.ศ.2543-2545)

จำนวน

- ข้อมูลจากสถานแรกรับ 13 แห่งของกรมประชาสงเคราะห์ รายงานว่ามีเด็กต่างชาติอยู่ในสถานแรกรับ(เฉพาะปี พ.ศ. 2544) จำนวน 1,064 คน
- จากการสำรวจข้อมูลของศูนย์ข้อมูลคนหาย เพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ กลุ่มกระเจกา พ.ศ.2546 พบเด็กต่างชาติเร่ร่อนขอทานในกทม. จำนวน 33 คน โดยสำรวจจากพื้นที่ 1% ของ กทม. และประมาณการว่า ถ้าคิดเป็นพื้นที่ทั้งหมดอาจพบเด็กต่างชาติเร่ร่อนขอทานมากถึง 3,100 คนเศษ โดยไม่นับรวมเด็กต่างชาติที่ขายดอกไม้และกระดาษทิชชูให้แก่นักท่องเที่ยวตามสถานบันเทิง

สภาพปัญหา

ข้อมูลจากกรมประชาสงเคราะห์ พ.ศ.2545 ระบุเพียงสั้น ๆ ว่า เด็กกลุ่มนี้จะพักอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด และออกมาเร่ร่อนขอทานตามที่สาธารณะ ซึ่งแน่นอนว่าจะต้องได้รับผลกระทบจากการเจริญเติบโต และยังเสี่ยงต่อการถูกล่อลวงให้เสพยาและค้ายาเสพติดหรือค้าบริการทางเพศ สอดคล้องกับข้อมูลจากการประชุมเรื่องการค้าเด็กข้ามชาติจากประเทศกัมพูชาที่ จ.สระแก้ว เมื่อปี พ.ศ.2545 ที่สะท้อนสภาพของเด็กกัมพูชาในบริเวณตลาดโรงเกลือว่า มีลักษณะขาดสารอาหาร เสพยา ดมกาว มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทะเลาะวิวาทกันเพราะแย่งงาน ถูกรีดไถ ขาดโอกาสศึกษาเพราะต้องมาเร่ร่อนขอทานทางฝั่งไทย เป็นต้น

เด็กในธุรกิจบริการทางเพศ

สภาพปัญหา

ถูกละเมิดสิทธิในด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จากกระบวนการค้ามนุษย์ มีสถานภาพเป็นสินค้าทางเพศ ถูกเอารัดเอาเปรียบ แรงงาน ถูกกดขี่ข่มเหง ทำร้ายร่างกาย ถูกกักขัง ติดโรคเอดส์และโรคทางเพศสัมพันธ์ ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิ ก็ไม่ได้รับการคุ้มครองทั้งในเรื่องสัญชาติ ขาดโอกาสศึกษาและไม่ได้รับการดูแลสุขภาพอนามัย หรือได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย

เด็กต่างชาติเกิดใหม่

ข้อมูลสถานการณ์เด็กเกิดใหม่ไม่สามารถที่จะรวบรวมเป็นจำนวนที่ชัดเจนได้ เพราะมีการเกิดที่กระจายอยู่ในสถานพยาบาลต่างๆ ในพื้นที่ขอยกตัวอย่างข้อมูลจาก 2 โรงพยาบาล ดังนี้

- ในปี 2544 เดือนตุลาคม ปี 43 - กันยายน ปี 44 จำนวน 14,296 คน อ้างอิง 66 จังหวัด จากโรงพยาบาลของรัฐ
- ในปี 2545 เดือนตุลาคม ปี 44 - กันยายน ปี 45 จำนวน 15,772 คน อ้างอิง 76 จังหวัด จากโรงพยาบาลของรัฐ ส่วนจากภาคเอกชน ได้จาก โรงพยาบาลศรีวิชัย 5 สมุทรสาคร - เพียงแห่งเดียว

ข้อมูลจากกลุ่มพัฒนาระบบบริการ สำนักพัฒนาระบบบริการ สุขภาพ กรมสนับสนุน บริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

สภาพปัญหา

การไม่สามารถรวบรวมข้อมูลตัวเลขการเกิดของเด็กต่างชาติ ซึ่งมีทั้งเกิดในสถานพยาบาลและในชุมชน นอกจากนั้นเด็กเหล่านี้ยังต้องประสบปัญหาในเรื่องการออกหนังสือรับรองการเกิดซึ่งเรียกกันโดยทั่วไป “ทร.1/1. พบว่าโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล พร้อมทั้งจะออกหนังสือรับรองการเกิดในประเทศไทย ของบุตรให้แก่แรงงานต่างชาติ แต่เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลจำนวนมากตั้งข้อสงสัยว่า คนต่างชาติส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญกับการนำเอาหนังสือรับรองการเกิดของบุตรกลับไป อาจจะเป็นเพราะคนต่างชาตินั้นไม่ตระหนักในความสำคัญ ของการมีเอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลที่ออกโดยรัฐ แม้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนในหลายพื้นที่จะพยายามอธิบายให้เห็นความสำคัญของเอกสารก็ตาม แต่ด้วยข้อจำกัดของภาษาที่ใช้สื่อสารกันและโลกทัศน์ที่พวกเขาเป็นอยู่ ก็ทำให้ยังมีบุตรของแรงงานต่างชาติเกือบทั้งหมดที่เกิดในประเทศไทยไม่มีหนังสือรับรองการเกิด ส่งผลให้เด็กเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงบริการทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และด้านอื่น ๆ ทั้งจากประเทศไทยและประเทศบ้านเกิด

2:: นโยบาย มาตรการกฎหมายและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างชาติ

ด้านแรงงาน

นโยบายการจดทะเบียนแรงงานต่างชาติ ตั้งแต่ปี 2539 โดยเริ่มให้นายจ้างนำแรงงานต่างชาติหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ คือพม่า ลาวและกัมพูชา นำลูกจ้างมาจดทะเบียนขอใบอนุญาตทำงานได้เป็นระยะเวลา 2 ปี ในพื้นที่ 39 จังหวัด มีแรงงานต่างชาติมาจดทะเบียนประมาณ 323,123 คน ในขณะนั้นนโยบายยังไม่อนุญาต ให้แรงงานต่างชาติสามารถนำครอบครัวมาจดทะเบียนได้ทั้งนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีแรงงาน

ต่างชาติหลบหนีเข้าเมืองมาทั้งครอบครัว ทำให้คนในครอบครัวต้องหลบซ่อนโดยในจำนวนนั้นมีทั้งเด็กที่ติดตามแรงงานต่างชาติ หรือ แรงงานเด็กต่างชาติที่หลบหนีเข้าเมืองมาทำงาน เด็กเร่ร่อนขอทานและเด็กที่ถูกล่อลวงมาค้ามนุษย์แต่ไม่มีข้อมูลด้านจำนวนที่แน่ชัดของกลุ่มเด็กต่างชาติในประเทศไทย ต่อมาในปี 2541 - 2543 นโยบายการจดทะเบียนขออนุญาตทำงานของแรงงานต่างชาติหลบหนีเข้าเมือง ได้มีการอนุญาตให้แรงงานต่างชาติมาจดทะเบียนได้ ครั้งละ 1 ปี และมีการเข้มงวดกวาดจับแรงงานต่างชาติที่ไม่ได้จดทะเบียนรวมถึงกลุ่มเด็กต่างชาติที่อยู่ในพื้นที่ต่างๆและดำเนินการผลักดันกลับประเทศอย่างเข้มงวด

ในปี 2544 - 2545 นโยบายในการจดทะเบียนได้เปิดกว้างขึ้นไปทุกจังหวัดทั่วประเทศ และ อนุญาตให้จดทะเบียนได้ใน 10 ประเภทงาน แต่ปัญหายังคงมีปัญหาในขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ทั้งในเรื่องค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียน การคุ้มครองสิทธิเมื่อแรงงานต้องการเปลี่ยนงาน ทำให้มีจำนวนแรงงานต่างชาติที่มาจดทะเบียนน้อยลงในช่วงต่ออายุการจดทะเบียน จาก 568,249 คน มาเป็น 430,074 คน ในปี 2545 และยังไม่สามารถมีข้อมูลของเด็กต่างชาติกลุ่มต่างๆ ได้ และยังคงเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งเด็กที่เข้ามาเกิดใหม่ในประเทศไทย เด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ เนื่องจากมีกระบวนการที่ล่อลวงเด็กโดยการอ้างถึงนโยบายการจดทะเบียน

นโยบายดังกล่าวมิได้ครอบคลุมเด็กต่างชาติในประเทศไทย ทั้งในเรื่องข้อมูลและการจัดบริหารเพื่อตอบสนองปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในปี 2547 ได้มีการเปิดให้คนต่างชาติที่หลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทยออกมาจัดทำทะเบียนราษฎร ผู้ไม่มีสัญชาติไทย จาก 3 สัญชาติ ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2547 สรุปผลได้ดังนี้

คนต่างชาติ แรกเกิด 11 ปี
จำนวน 59,331 คิดเป็น (5.36%)
คนต่างชาติ อายุ 12 -14 ปี
จำนวน 15,944 คิดเป็น (1.44%)
คนต่างชาติ อายุ 15 ปี ขึ้นไป
จำนวน 1,032,252 คิดเป็น (93.20%)

รวมเป็นคนต่างชาติที่มาขึ้นทะเบียนราษฎร จำนวน 1,107,527 คน เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้เห็นจำนวนลูกหลานที่ติดตามแรงงานข้ามชาติ ในจำนวนดังกล่าวยังไม่สามารถยืนยันอย่างเป็นทางการได้ว่าเป็นจำนวนของเด็กต่างชาติทั้งหมดที่อยู่ใน

ประเทศไทย เพราะถึงแม้จะมีนโยบายในการจดทะเบียนราษฎรเกิดขึ้นแต่ยังขาดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนในการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งต้องเชื่อมโยงกับนโยบายด้านสาธารณสุขและนโยบายการจัดการศึกษาให้กับเด็กต่างชาติกลุ่มดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ

นอกจากนโยบายการจดทะเบียนราษฎรและการจดทะเบียนขออนุญาตทำงานที่ดำเนินการให้กับแรงงานต่างชาติหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติแล้ว รัฐบาลไทย ยังร่วมกับทั้ง 3 ประเทศในการจัดทำบันทึกความเข้าใจ เรื่องการจ้างแรงงาน โดยมีแนวทางที่สำคัญ คือการพิสูจน์สถานะและการให้แรงงานต่างชาติหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายมาเป็นแรงงานต่างชาติเข้าเมืองถูกกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการปัญหาแรงงานต่างชาติในประเทศไทยจะเห็นได้ว่านโยบายดังกล่าวเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งยวดที่จะทำให้เห็นว่ารัฐไทยยอมรับในสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นว่ามีแรงงานต่างชาติและครอบครัวอยู่ในประเทศไทยและมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นในเชิงบวกและเน้นความร่วมมือกับประเทศต้นทางถึงแม้จะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติติดตามมาแต่ปัญหาแรงงานต่างชาติและครอบครัวหลบหนีเข้าเมืองก็ยังไม่ถูกซ่อนเร้นไปทั้งหมด แต่ยังคงมีปัญหาคือจะดำเนินการอย่างไรกับแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะเด็กต่างชาติที่ยังคงซ่อนเร้น อยู่ในพื้นที่ต่างๆ

ด้านการคุ้มครอง

มาตรการด้านคุ้มครองเด็กต่างชาติ จะเป็นการให้ความสำคัญถึงปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าเด็กมาเป็นแรงงานและใช้ในธุรกิจทางเพศ ซึ่งเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสนใจและเร่งให้มีการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนเนื่องจากเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้นประเทศไทยจึงถูกมองจากนานาชาติทั่วโลกว่าเป็นแหล่งหนึ่งของปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยอยู่ใน 3 สถานะ คือ ประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และ ประเทศปลายทางของกระบวนการค้ามนุษย์ ตั้งแต่ปี 2539 คณะรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการขจัดมิให้เด็กในธุรกิจทางเพศ การดำเนินการผ่านมา 6 ปี จึงได้มีการประเมิน และเนื่องจากสภาพปัญหาครอบคลุมการค้าหญิงและเด็กข้ามชาติ คณะอนุกรรมการ การประสานงานการแก้ไขปัญหาการค้าเด็กและหญิงจึงจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติ เรื่องการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหาการค้าเด็กและหญิงภายในประเทศและข้ามชาติ โดยคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 แนวทางดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน โดย

มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั้งระดับภูมิภาค ระดับชาติและระหว่างประเทศ ได้แก่

- 1 :: บันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ.2542 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2546
- 2 :: บันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ.2546
- 3 :: บันทึกข้อตกลงเอง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานกรณีเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ พ.ศ.2546
- 4 :: บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา เรื่อง ความร่วมมือทวิภาคีว่าด้วยการจัดการค้าเด็กและหญิงและการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ พ.ศ.2546

จากบันทึกข้อตกลงต่างๆที่เกิดขึ้นทำให้เกิดมาตรการและกลไกที่คุ้มครองเด็กต่างชาติโดยเฉพาะกรณีที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบและเป็นนโยบายที่มีการขับเคลื่อนในระดับปฏิบัติมากขึ้น แต่เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการแก้ไขปัญหาก็ต้องเน้นความร่วมมือตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระหว่างประเทศ การค้ามนุษย์จึงถูกจัดเป็นวาระแห่งชาติที่หลายหน่วยงานต้องให้ความร่วมมือในทางแก้ไขปัญหทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย

แต่สำหรับเด็กต่างชาติดังกล่าวที่ถูกละเมิดสิทธิและต้องการคุ้มครอง ยังไม่มีนโยบายหรือมาตรการการคุ้มครองโดยตรง แต่เป็นการคุ้มครองตามกฎหมายไทยที่มีอยู่ตามสภาพปัญหาที่เด็กประสบทั้งในการคุ้มครองแรงงานตาม พรบ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.254 การคุ้มครองร่างกาย จิตใจและทรัพย์สินตาม กฎหมายอาญา และ กฎหมายแพ่ง นอกจากนี้ในปี 2546 ได้มี พรบ. คุ้มครองเด็ก เกิดขึ้น ซึ่งในความหมายของคำว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึง ผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ซึ่งครอบคลุมถึงเด็กทุกคน รวมถึงเด็กต่างชาติด้วย โดยเน้นการปฏิบัติกับเด็กตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดูแลเด็กโดยมีมาตรฐานขั้นต่ำในการดูแลเด็ก ซึ่งการดูแลเด็กมิได้หมายความว่า ถึงพ่อแม่ ผู้ปกครองเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงนายจ้างที่จ้างแรงงานเด็กด้วย

ด้านสาธารณสุข

มาตรการด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างชาติของ

กระทรวงสาธารณสุขยังไม่มีกรอบนโยบายที่เฉพาะเจาะจงสำหรับเด็กกลุ่มนี้ แต่การดำเนินการควบคู่ไปกับนโยบายการจดทะเบียนแรงงานต่างชาติหลบหนีเข้าเมือง ทั้งในด้านการบริการและการรักษาพยาบาล แต่มีหลักการตรงกันทั้งในส่วนกลางและในระดับปฏิบัติ คือ การให้การดูแลรักษาโดยไม่แยกว่าเป็นคนไทยหรือต่างชาติ แต่จากการทำงานของหลายหน่วยงานและเสียงสะท้อนของหลายเวที ทำให้เห็นว่าในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างในวิธีการปฏิบัติ และความชัดเจนในหลายประเด็น ทั้งในเรื่องการปฏิบัติงานในการให้บริการ แนวทางการให้บริการของแต่ละสถานพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องหลักฐานแสดงการเกิดของลูกแรงงานต่างชาติ เป็นประเด็นที่มีปัญหามาอย่างต่อเนื่อง และมีความพยายามผลักดันให้เกิดการแก้ไขทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติแต่ยังคงพบปัญหาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีเรื่องทัศนคติต่อคนต่างชาติเข้ามาและความไม่ชัดเจนของระเบียบปฏิบัติ ประกอบกับการทำงานตามนโยบายการจดทะเบียนแรงงานต่างชาติเป็นการเพิ่มงานให้กับบุคลากรด้านสาธารณสุข แต่ในทางบริหารจัดการแล้วไม่ได้มีการเพิ่มบุคลากรหรือเสริมสร้างทักษะบุคลากรตามการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้น และไม่ได้มีความพยายามที่จะสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ทั้งในภาคประชาชน ภาคธุรกิจ หรือองค์กรภาคเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแรงงานต่างชาติเอง

แต่ที่สำคัญและน่าสนใจคือ นโยบายด้านสาธารณสุขในระดับจังหวัดหลายพื้นที่ให้ความสำคัญและมีแนวคิดในการปฏิบัติในเชิงบวกกับเด็กต่างชาติและครอบครัว ได้แก่ในพื้นที่แนวตะเข็บชายแดนและพื้นที่ที่มีจำนวนแรงงานและเด็กต่างชาติเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่นจังหวัดสมุทรสาคร ระนอง มุกดาหาร เป็นต้น ซึ่งการให้บริการเกิดจากความร่วมมือในระดับจังหวัด เห็นถึงความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขให้กับเด็กและแรงงานต่างชาติ ถึงแม้หลายจังหวัดจะมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติ แต่นโยบายดังกล่าวยังเป็นแค่บางพื้นที่และยังไม่เป็นการทำงานเชิงรุกเพื่อป้องกัน ควบคุมโรค และส่งเสริมสุขภาพให้กับเด็กต่างชาติและครอบครัวที่กระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างเพียงพอ

ด้านการศึกษา

รัฐไทยได้รับรองพันธกรณีระหว่างประเทศที่จะเคารพสิทธิในการศึกษาของมนุษย์อย่างชัดเจน ทั้งในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 1948 กติกาว่าระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 และที่สำคัญคือ ข้อ

ที่ 28 ซึ่งกำหนดว่ารัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาและเพื่อที่จะให้สิทธินี้บังเกิดผลตามลำดับและบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน รัฐภาคีจะ ก) จัดการศึกษาชั้นประถมศึกษาเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 จะเห็นได้จากการรับรองพันธกรณีต่างๆ ตลอดจนกฎหมายของไทยที่ระบุว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แต่ในการนำไปปฏิบัติยังคงมีปัญหาในเรื่องการตีความของคำว่า “บุคคล” ว่าเฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติไทยเท่านั้นหรือไม่ การปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานและสถาบันจึงยังไม่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัญหาที่ตามมา คือ การไม่ยอมรับเด็กต่างชาติเข้าเรียน หรือ รับเข้าเรียนแต่ไม่ให้หลักฐานการศึกษา(รายละเอียดตามปัญหาในทางปฏิบัติ) ซึ่งในความเป็นจริงสามารถออกหลักฐานทางการศึกษาได้ โดยบันทึกและลงนามกำกับข้อความว่า “ไม่มีหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร” “ลงไว้ในหลักฐานการศึกษาของเด็กต่างชาติเหล่านั้น ทั้งนี้ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานวัน เดือน ปี เกิดในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.2535 แต่ในทางปฏิบัติยังคงเป็นปัญหาเดิมในการตีความ และทรัพยากรบุคคล และ งบประมาณที่ต้องเพิ่มขึ้นของโรงเรียนและสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กต่างชาติไม่ได้รับการศึกษา

ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้มีความพยายามในการปรับระเบียบที่มีอยู่ ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา โดยจะแก้ไขระเบียบกระทรวงศึกษาธิการในส่วนที่ยังเป็นปัญหาและไม่สอดคล้องกับพันธกรณีต่างๆ ที่ไทยรับรอง ทำให้เห็นทิศทางที่ดีขึ้นในการพัฒนานโยบายด้านการศึกษาให้กับเด็กต่างชาติ ประกอบกับมีนโยบายการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ที่ได้รับการเห็นชอบตามมติของคณะรัฐมนตรี ในปี 2547 โดยมีการระบุกลุ่มเด็กด้อยโอกาสซึ่งครอบคลุมถึงแรงงานเด็ก เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยที่ขาดโอกาสทางการศึกษาและเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากด้วย ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มเด็กต่างชาติและเป็นนโยบายที่เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาโดยคำนึงถึงโอกาส ความเสมอภาค การเรียนรู้ที่หลากหลาย สิทธิมนุษยชน คัดค้านความเป็นมนุษย์ ฯลฯ

3 :: ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานด้านเด็กต่างชาติ

1:: การไม่มีข้อมูลสถานการณ์ภาพรวมของเด็กต่างชาติที่แน่ชัด เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลักษณะการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานที่ได้มีการรวบรวมไว้ในเฉพาะกลุ่มเป้าหมายและกรอบการทำงานของหน่วยงาน ทำให้ไม่สามารถที่จะรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด ประกอบกับเด็กต่างชาติเป็นกลุ่มที่ซ่อนเร้น มีการเคลื่อนไหวและกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั้งเข้ามาเกิดใหม่ในประเทศไทย หรือ เคลื่อนย้ายไปตามครอบครัวและแหล่งงาน ทำให้ไม่สารทที่จะทราบจำนวนที่แท้จริงได้

2 :: การไม่สามารถเข้าถึงเด็กต่างชาติ จากลักษณะจำเพาะของกลุ่ม การไม่ทราบข้อมูลที่แน่ชัด ส่งผลให้การให้บริการและแนวทางการดำเนินการต่างๆ ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเด็กต่างชาติได้อย่างทั่วถึง

3 :: การขาดการเชื่อมต่อของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เครือข่ายการทำงานไม่มีการประสานงานกัน ในลักษณะเฉพาะด้านที่ครอบคลุมปัญหาด้านเด็กต่างชาติได้ทั้งหมด ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีการดำเนินงานตามกลุ่มเป้าหมายของตนเอง ประกอบกับไม่มีเวทีที่จะแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง ทำให้สถานการณ์ด้านเด็กต่างชาติมีการเคลื่อนไหวเฉพาะบางประเด็น เท่านั้น

4 :: การไม่มีหน่วยงานภาครัฐที่รองรับปัญหาโดยตรง

5 :: การขาดนโยบายและแผนงานร่วมกันที่ชัดเจนในเรื่องเด็กต่างชาติ มีเครือข่าย กลไกและนโยบายเฉพาะด้าน ส่งผลให้เด็กต่างชาติบางกลุ่มไม่ได้รับการดูแล ค้ำครอง ช่วยเหลือ เนื่องจากขาดหน่วยงาน มาตรการ และนโยบายในการรองรับปัญหา

4 :: ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเด็กต่างชาติ

4.1 ระบบข้อมูล

4.1.1 ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดเก็บข้อมูลเรื่องเด็กต่างชาติกลุ่มต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการวางแผน และการดำเนินการด้านต่างๆ โดยให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ในการวางระบบข้อมูล ที่เชื่อมโยงหลายหน่วยงานซึ่งทำงานเรื่องเด็กต่างชาติ มีระบบ ติดตามและพัฒนาข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

4.1.2 จัดทำโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล เด็กต่างชาติ โดยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆในระดับพื้นที่

4.1.3 ระบบการจดทะเบียนข้อมูลเรื่องแรงงานต่างชาติและครอบครัว ควรแยกกลุ่มเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปีให้ชัดเจน

4.1.4 ให้มีการดำเนินการจดทะเบียนการเกิดเด็กต่างชาติทุกคนอย่างเป็นระบบ

4.2 นโยบาย และแผน

4.2.1 ให้มีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในเรื่องเด็กต่างชาติ และกำหนดแนวปฏิบัติให้หน่วยงานต่างๆดำเนินการได้อย่างเป็นมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีการเชื่อมโยงกันของนโยบายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิ สาธารณสุข การศึกษา

4.2.2 นโยบายและยุทธศาสตร์เรื่องการจัดการแรงงานข้ามชาติ ต้องมีการพิจารณาเรื่องเด็กต่างชาติเป็นพิเศษ และในกลไกการจัดการทั้งในระดับชาติ และภูมิภาค ควรมีองค์ประกอบของหน่วยงานที่ทำงานเรื่องเด็กเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

4.3 มาตรการและการดำเนินการด้านต่างๆ

4.3.1 ผลักดันให้มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนเรื่องการจดทะเบียนราษฎรแรงงานต่างชาติและครอบครัว

4.3.2 ให้มีแผนการดำเนินงาน การประเมินผลร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างชาติในการป้องกัน การคุ้มครอง การช่วยเหลือ การพัฒนา การคืนสู่สังคมและชุมชน

4.4 การเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

4.4.1 เนื่องจากการทำงานเรื่องเด็กต่างชาติมีความจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจ ความรู้และ ทักษะหลายด้านที่แตกต่างจากการทำงานกับเด็กไทย จึงควรมีการวางแผนเพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในระดับต่างๆ โดยมีการจัดทำหลักสูตร คู่มือ สื่อและสร้างวิทยากรที่เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องเพิ่มขึ้น

4.4.2 การสร้างเสริมเครือข่ายการทำงานเรื่องเด็กต่างชาติให้เพิ่มมากขึ้น และมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาแนวทางการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

4.4.3 สถาบันการศึกษา ควรพัฒนาหลักสูตรและองค์ความรู้ การทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ การจัดการศึกษา การจัดบริการสำหรับเด็กต่างชาติ เพื่อฝึกอบรมให้มีบุคลากรที่มีความรู้ทักษะในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น

4.5 การรณรงค์และการสร้างทัศนคติที่ดีต่อเด็กต่างชาติในภาพรวมของสังคมยังขาดความรับรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกปฏิบัติ ในเรื่องเด็กต่างชาติ ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหาที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ จึงควรมีแผนการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว โดยมีการรณรงค์เชิงมิติวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น

5 :: สรุปการนำเสนอร่างสรุปสถานการณ์เด็กต่างชาติ ปี 2548 เบื้องต้น

คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติได้มีการนำเสนอร่างสรุปสถานการณ์เด็กต่างชาติปี 2548 เบื้องต้น ในวันที่ 21 เมษายน 2548 ณ ห้องประชุมชั้น 3 สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กฯ และได้สรุปรายงานการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและหาข้อเสนอแนะรายงานสถานการณ์เด็กต่างชาติในประเทศไทย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

5.1 ประธานคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติกล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์และกล่าวเปิดการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและหาข้อเสนอแนะต่อรายงานสถานการณ์เด็กต่างชาติในประเทศไทยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

สถานการณ์ด้านแรงงานต่างชาติ ที่มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นจำนวนมากรวมถึงแรงงานเด็กต่างชาติโดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบแรงงานต่างชาติ กำหนดให้มีการจดทะเบียนแรงงานต่างชาติที่ทำงานในประเทศไทย ต่อมาปี พ.ศ. 2547 ได้มีการปรับรูปแบบการจดทะเบียนและอนุญาตให้ผู้ติดตามสามารถขอขึ้นทะเบียนอาศัยในประเทศไทยแต่ไม่อนุญาตให้ทำงานจากการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้มีมาตรการในการตรวจสอบอายุ และมีเด็กต่างชาติจำนวนมากที่เข้ามาโดยกระบวนการค้ามนุษย์ หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีความพยายามในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แต่ในปัจจุบันเด็กต่างชาติในประเทศไทยยังคงประสบปัญหาในรูปแบบต่างๆ ประกอบกับการฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กต่างชาติ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ในการหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กต่างชาติในประเทศไทย ดังนั้น จึงได้มีการจัดประชุมคณะประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (Thai - Cord) ครั้งที่ 1 ขึ้น เพื่อมาพิจารณาแนวทางการทำงานเรื่องเด็กต่างชาติ โดยที่ประชุมประกอบด้วยองค์กรสมาชิก ดังนี้ สมาองค์กรเด็กและเยาวชนฯ มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก โดยมีผู้แทนโครงการระหว่างประเทศว่าด้วยการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก (ILO/IPEC) เป็นผู้สังเกตการณ์และร่วมให้ข้อเสนอแนะในการประชุม โดยในที่ประชุมมอบหมายให้มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กเป็นผู้รวบรวมสถานการณ์เด็กต่างชาติในประเทศไทยเบื้องต้น และจะดำเนินการจัดประชุมครั้งที่ 2 เพื่อเสนอสถานการณ์และเชิญหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการดำเนินการต่อไป

ในครั้งนี้เป็นการจัดประชุมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นตัวแทนของภาค รัฐทางด้านการศึกษาด้านแรงงาน กฎหมาย และองค์กรเอกชน ได้ร่วมเสนอแนะต่อร่างเอกสารรายงานสถานการณ์และพิจารณา แนวทางการทำงานของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่าง ชาติ (Thai-Cord) โดยในที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.2 ข้อเสนอแนะต่อรายงานสถานการณ์เด็กต่างชาติใน ประเทศไทย

5.2.1 ด้านการพัฒนากลไก

- การจัดทำระบบข้อมูล เรื่องเด็กต่างชาติ โดยกระทรวง แรงงานที่มีการจดทะเบียนราษฎรให้กับคนต่างชาติ 3 สัญชาติ ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย และกระทรวงศึกษาธิการควรเข้า มามีบทบาทในการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเด็กต่างชาติเพื่อ ที่จะเป็นประโยชน์ในการทราบจำนวนข้อมูลและกำหนด มาตรการในการดำเนินการให้กับเด็กต่างชาตินี้ ซึ่งถือว่าเป็น กลุ่มที่ออกมาเปิดเผยจำนวนที่แน่ชัด โดยควรพัฒนาระบบการจดทะเบียนที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพทั้งในเรื่องการ ตรวจสอบอายุเด็ก การติดตามสภาพความเป็นอยู่ สภาพการทำงาน พร้อมทั้งให้มีการส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการและคุ้มครองโดยทั่วถึง

นอกจากนี้ควรมีการจัดการสำรวจกลุ่มเด็กที่ไม่ได้มาจดทะเบียน โดยให้เป็นบทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต่างๆ เป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด เป็นประโยชน์ต่อการหามาตรการรองรับปัญหาต่าง ๆ

- การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานของหลายกระทรวงที่ไม่สามารถ จัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กต่างชาติ ในประเทศไทย ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจในเรื่องการ แก้ไขปัญหาเด็กต่างชาติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ประชุม จึงเสนอให้มีการสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้าใจต่อ ปัญหาเด็กต่างชาติ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง
- นโยบายและมาตรการที่มีอยู่ยังมีช่องว่างในการดำเนินการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กต่างชาติ จึงควรมีการทบทวนถึง สถานการณ์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติในเรื่องเด็กต่างชาติ อย่างเป็นรูปธรรม
- การจัดทำพื้นที่นำร่องในการแก้ไขปัญหาเด็กต่างชาติ โดยเฉพาะในพื้นที่แนวตะเข็บชายแดน และพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของแรงงานต่างชาติและครอบครัว อาทิ สมุทรสาคร ตาก ระนอง เป็นต้น และมีการดำเนินการสรุปประสบการณ์และ

ขยายผลไปในพื้นที่อื่นที่มีสถานการณ์ปัญหาเช่นเดียวกัน

- การติดตามและรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ กฎหมาย กฎ ระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้าง กลไกให้กับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ ปัญหาได้สามารถติดตามและเท่าทันสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง โดยที่ประชุมเสนอให้มีการรวบรวมกฎหมาย กฎระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรูปแบบการจัดทำรายงานติด ตามสถานการณ์และการเป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูล

5.2.2 ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม

- การสำรวจข้อมูลและเปิดให้มีการจดทะเบียนเด็กต่างชาติ เพื่อทำให้เด็กต่างชาติเหล่านี้มีสถานะ ในขณะที่อยู่ในประเทศไทย โดยที่ประชุมได้เสนอถึงการสำรวจจำนวนเด็กในพื้นที่ต่างๆ และจัดทำเอกสารทะเบียนเลข 13 หลักให้แก่เด็กต่างชาติที่อยู่ใน ประเทศไทย เนื่องจากระเบียบในการจัดสรรงบประมาณของ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องอาศัยการจดทะเบียน 13 หลัก เพื่อเด็กเหล่านี้มีโอกาสที่จะได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม
- การจัดบริการและสวัสดิการต่างๆ ทั้งทางด้านการศึกษา สาธารณสุขและการคุ้มครองสิทธิโดยต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน วัฒนธรรม ความเสมอภาค ซึ่งจะส่งผลให้เด็กต่างชาติและครอบครัว เกิดทัศนคติที่ดีและเป็นการปลูกฝังความรู้สึกอันดีต่อ ประเทศไทย โดยครอบคลุมถึงเด็กต่างชาติ เด็กชนกลุ่มน้อย และเด็กผู้ลี้ภัยด้วย
- การปรับทัศนคติให้กับนายจ้างและคนในสังคมที่มีส่วนเกี่ยว- ข้องกับกลุ่มเด็กต่างชาติ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิและเอารัดเอาเปรียบต่างๆ โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้าใจในเรื่องการ ย้ายถิ่นว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่มนุษย์สามารถกระทำได้ เพื่อ ลดการเลือกปฏิบัติกับเด็กต่างชาติ

5.2.3 ด้านการเปิดโอกาสให้ได้รับประโยชน์ อย่างเท่าเทียมกัน

- การแก้ไขปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย ควรต้องคำนึงถึง สิทธิประโยชน์ของเด็กอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในเรื่อง ความจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิต การศึกษา สาธารณสุข การได้รับคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย โดยในที่ประชุมได้เสนอ รูปแบบด้านการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กต่างชาติ อาทิ การจัดศูนย์จัดการศึกษาเด็กตามอัธยาศัยสำหรับเด็กต่างชาติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษาเพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มเด็ก อีกทั้งข้อ จำกัดหรือสภาพวิถีชีวิตจริงของเด็ก ดังเช่นกรณีตัวอย่าง การ จัดฝึกอาชีพให้กับกลุ่มเด็กผู้ลี้ภัยซึ่งเด็กไม่สามารถนำความรู้ที่ ได้ไปประกอบอาชีพได้จริงเนื่องจากไม่สามารถออกนอกพื้นที่ ได้และไม่มีความสามารถรองรับ ทั้งในเรื่องทุนดำเนินการ ช่องทาง

ด้านการตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ เป็นต้น หรือการเปิดโอกาสให้เด็กต่างชาติได้รับการศึกษาผ่านระบบ การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีศูนย์ให้บริการอยู่แล้วในหลายพื้นที่

- การเห็นความสำคัญของการให้บริการทางการศึกษากับกลุ่ม เด็กต่างชาติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนถึงการลงพื้นที่ของปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ลงสำรวจสถานการณ์ปัญหา ทำให้เกิดแนวทางในการจัดบริการ การศึกษาในพื้นที่ที่เด็กยังไม่สามารถเข้ารับการศึกษได้อย่างทั่วถึง เช่น ในค่ายผู้ลี้ภัย หรือชุมชนตามแนวตะเข็บชายแดน

5.2.4 ด้านการป้องกัน

- การหามาตรการในการป้องกันที่มีประสิทธิภาพและได้ผลจริง เพื่อให้มีการลดลงของการเข้าเมืองผิดกฎหมาย ทั้งในรูปแบบ การลักลอบและกระบวนการค้ามนุษย์ เพราะถ้าจำนวนลดลง จะสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหากลุ่มเด็กต่างชาติที่มีอยู่ใน ประเทศไทยในปัจจุบันให้มีความชัดเจนก่อน เพื่อป้องกันที่ จะไม่ให้เกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่
- การป้องกันปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย ไม่สามารถ ดำเนินการโดยขาดความร่วมมือจากประเทศต้นทางได้ ควรหา แนวทางในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหากับประเทศต้นทาง โดยส่งเสริมให้เกิดระบบการทำงานร่วมกันตั้งแต่การกำหนดแผนและยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาไป จนถึงเกิดแนวปฏิบัติร่วมกัน และเพื่อให้เกิดประสิทธิผลโดยแท้จริง ควรต้องอาศัยความร่วมมือจากอาเซียน เพื่อเป็นกลไก ในการพัฒนาประเทศสมาชิกร่วมกัน

5.3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินงานต่อไป

- ข้อเสนอต่อการประชุมครั้งต่อไป เสนอให้มีการวางแผนงาน 3 ปี สำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กต่างชาติใน ประเทศไทย โดยจัดเป็นการประชุมใหญ่เพื่อระดมความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐองค์กรพัฒนา เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ
- การนำเสนอให้มีการจัดทำแผนงานโดยเน้น ประเด็น “ ด้าน การศึกษา” เป็นอันดับแรก ที่ประชุมจึงได้มีการเสนอให้ พิจารณาแผนในการประชุมระดับชาติและแบ่งประเด็นย่อย ตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินการในระยะต่อไป
- การนำเสนอรายงานในการประชุมครั้งต่อไป ควรเพิ่มความ เป็นมาของคณะประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (Thai - Cord) ตลอดจนรายงานการประชุมที่ผ่านมา รายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกฎระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีที่มีการเปลี่ยนแปลง และมีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กต่างชาติ

รวบรวมและสรุปโดย มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก(มพด.)

การอภิปรายเรื่องสถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติ ในประเทศไทย

คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติได้จัดการประชุมเรื่องสถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย และแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD) ขึ้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 ณ โรงแรมอิสติน กรุงเทพฯ โดย คณะกรรมการฯ ได้เชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการประชุม และได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานดูแลป้องกัน และแก้ปัญหาเด็กต่างชาติ อภิปรายให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อให้คณะกรรมการฯ ได้นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

1. ลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร / ประธานคณะกรรมการสิทธิเด็ก
เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ (กมธ.)

การดำเนินการในป้องกันและการแก้ไขปัญหาเด็กต่างชาติที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้น ประการที่สำคัญที่สุดคือเด็กต่างชาติเหล่านั้นจะต้องได้รับความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตไม่ถูกข่มเหงรังแก ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข ได้รับเกียรติในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมเหมือนบุคคลทั่วไป ได้รับโอกาสที่เด็กควรจะได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษาขั้นพื้นฐาน การได้รับสิทธิด้านสาธารณสุข เป็นต้น

เราต้องเริ่มจากชุมชนซึ่งสำคัญที่สุด เพราะถ้าเรานำชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการดูแล ป้องกัน และแก้ปัญหาแล้วคิดว่าจะสามารถทำให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กเหล่านี้จะลดน้อยลง โดยเราจะให้ต้องให้ความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน และเมื่อคนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในปัญหาเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชนจะสามารถทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น เชื่อว่าการตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวชุมชน ซึ่งมีทั้งชาวบ้าน ผู้นำสตรี และองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) เข้ามาทำงานและมีการประสานงานร่วมกันจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาเด็กต่างชาตินี้ได้เป็นอย่างดี ส่วนในเรื่องอยากจะทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นคือเรื่องของการเก็บข้อมูลและการเฝ้าระวัง ในพื้นที่ชุมชนที่ตนเองอาศัยจะได้คอยเป็นหูเป็นตาให้กับทาง

หน่วยงานหรือองค์กรที่เข้าไปดูแลในชุมชนนั้น

อันดับต่อมาคือความร่วมมือในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาจากทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นจากประชาชนด้วยกัน ฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภานิติบัญญัติ ความร่วมมือระหว่างประเทศ รัฐบาลกับรัฐบาล ต้องมีการให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือต่อกัน และมีการเจรจาแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ส่วนในเรื่องกฎหมายที่เข้ามาดูแลในเรื่องนี้ได้คือ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในมาตรา 6 ที่กำหนดให้มีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ยังไม่มีการดำเนินงานตรงนี้เลยทางคณะกรรมการสิทธิฯ ให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องเข้ามารับทราบและรับรายงานคณะกรรมการสิทธิฯ หากยังไม่มีการตั้งเจ้าหน้าที่พนักงาน กฎหมายนี้ก็ยังไม่สมบูรณ์

และสุดท้ายก็คือเรื่องการศึกษา เราต้องใช้สื่อมวลชนในการมาสร้างความเข้าใจในทุกระดับ ใช้สื่อเพื่อให้ประชาชนเข้าใจ ให้รัฐเข้าใจ ให้สังคมเข้าใจว่าทำไมเราต้องมาศึกษาเรื่องเด็กต่างชาติ เราจะต้องให้สื่อช่วยในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อเด็กต่างชาติเพื่อให้เด็กเหล่านี้เป็นที่ยอมรับและสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้ เมื่อเด็กเหล่านี้เป็นที่ยอมรับแล้ว ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างชาตินั้นก็อาจจะลดน้อยลง เพราะจะมีหลายฝ่ายที่เข้าใจจะลงมาช่วยกันในการดูแลเด็กเหล่านี้

2. เปรมใจ วงศ์ศิริไพศาล

นักวิจัยประจำสถาบันเอเชียศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในส่วนของเรื่องปัญหาแรงงานเด็กต่างชาติในปัจจุบันนั้นมีหลายๆ เรื่อง เริ่มจากปัญหาแรกในเรื่องของจำนวน เราไม่ทราบว่ามีจำนวนเท่าไร ซึ่งอันนี้ต้องบอกว่าเป็นเรื่องที่ยากจะคาดการณ์ได้ เพราะเมื่อก่อนปัญหาคนต่างชาติที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่มีอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่ติดกับชายแดนเท่านั้น แต่ปัจจุบันปัญหาคนต่างชาติที่มีอยู่ในประเทศไทยนั้นได้กระจายอยู่ทั่วประเทศ ในขณะที่ประชากรต่างชาติไม่ได้อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งแต่กระจายไปทั่ว ในส่วนของสำนักงานด้านความมั่นคงน่าจะมีข้อมูลใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะประเมินจำนวนของ

แรงต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไม่ได้อย่างแท้จริง ปัจจุบันมีการแก้ปัญหาโดยการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวทั้งส่วนที่เป็นแรงงานเองและในสถานที่ติดตาม น่าจะเป็นแนวทางที่ชัดเจนและถูกต้อง เราทราบบางส่วนหนึ่งของแรงงานเขาจะนำครอบครัวและเด็กเข้ามาด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อมีการขึ้นทะเบียนจะได้ทราบว่า มีจำนวนเท่าไร แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าแรงงานที่มาจากทะเบียนไม่ใช่แรงงานทั้งหมด ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ว่าจดทะเบียน อย่างน้อยการเริ่มต้นจากตรงนี้ก็น่าจะเป็นทิศทางที่แก้ปัญหาได้ตรงจุดมากขึ้น

ปัญหาที่สองคือเรื่องเด็กที่เกิดมาในเมืองไทย เด็กที่เกิดมาในไทยเท่าที่มีข้อมูลก็คือว่า ในจำนวนครอบครัวที่เข้ามา ในจำนวนเด็กที่เกิดใหม่ที่มีอยู่ประมาณ 10% ของประชากร ผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ คือ จำนวนเด็กเกิดใหม่จะมีประมาณ 200,000 คน/ปี ส่วนหนึ่งก็ถูกส่งกลับประเทศ แต่ก็มีบางส่วนที่ยังอยู่ในประเทศ เราต้องคิดว่าเด็กเหล่านี้มีจำนวนเท่าไรในปัจจุบัน ซึ่งเราก็ไม่มีข้อมูลที่แน่ชัดว่ามีจำนวนเท่าไร เราจะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไรกับเด็กที่เกิดใหม่ทุกปี ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งการวางแผนครอบครัวของแรงงานต่างชาติดังกล่าวค่อนข้างต่ำ ในสถิติของสาธารณสุขเอง ประมาณ 2% ของผู้หญิงแรงงานต่างชาตินี้เข้ารับบริการการวางแผนครอบครัว เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็จะเป็นจุดหนึ่งที่เราต้องกลับมาคิดว่าเราจะทำอย่างไร เราจะควบคุมปริมาณการเกิดหรือเปล่า เพราะอันนี้จะมีปัญหาเรื่องการละเมิดสิทธิในแรงงานต่างชาตินั้นๆ ทำไมเขาจะมีลูกก็ไม่ให้เขามี ก็คงจะมีเรื่องของภาระการวางแผน คือการให้ความรู้จริง และถึงแม้การวางแผนครอบครัวจะมีน้อย และค่อนข้างต่ำ แต่ตัวเลขของคนทำแท้งค่อนข้างก็สูง แสดงว่าความต้องการมีลูกก็ใช่ว่าจะมาก เราต้องพิจารณาร่วมกันถึงแนวทางการแก้ไขที่จะต้องทำอย่างไรบ้าง

ปัญหาที่สามในส่วนของแรงงานเด็กต่างชาติ เมืองศรีพัฒนา เอกชนที่เข้ามาทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายองค์กร และพบปัญหาเด็กที่ต้องตกอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างลำบากด้วยความที่เป็นเด็ก เขาจะถูกละเมิดสิทธิได้ง่าย ในเรื่องของแรงงาน มิได้มีเพียงแรงงานเด็กเท่านั้น แรงงานผู้ใหญ่ก็ประสบกับปัญหาการละเมิดสิทธิ คือการไม่ได้รับค่าแรง ตอนนี้แรงงานต่างชาติอาจจะไม่ได้รับค่าแรงที่เท่ากับแรงงานไทย ซึ่งทำให้เป็นปัญหาที่ส่งผลทำให้มีการจ้างแรงงานต่างชาติมากมายในปัจจุบัน ดังนั้นนโยบายในการจัดการปัญหาเรื่องแรงงานต่าง ด้าวในปัจจุบันจะต้องดูให้รอบด้าน ดูว่าในการส่งเสริมอุตสาหกรรมบางประเภท ซึ่งเรามีการให้สิทธิพิเศษตั้งหลายอย่าง เป็นไปได้หรือเปล่าที่จะไม่ให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าว ในความเป็นจริงธุรกิจที่มีการลงทุนยังคงมีการจ้างแรงงานต่างด้าวเป็น

จำนวนมาก นอกจากจะรับสิทธิพิเศษยังมีการจ้างแรงงานราคาถูกอีกด้วย ส่งผลทำให้มีการจ้างแรงงานต่างชาติเพิ่มมากขึ้น และปัญหาในการละเมิดสิทธิก็เกิดขึ้นตามมา คงเป็นเรื่องนโยบายที่ต้องคิดว่าจะจัดการอย่างไร

ปัญหาที่สี่คือเรื่องการพัฒนาเด็ก ซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน คือหนึ่งสิทธิที่เขาควรจะได้รับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเกิด ใบรับรองการเกิด เข้าใจว่าตอนนี้ได้รับการคุ้มครองค่อนข้างดี ในกรณีที่มาคลอดในสถานพยาบาลจะเป็นรัฐหรือเอกชนก็ตาม จะมีการให้ใบรับรองการเกิด ซึ่งเป็นใบที่ค่อนข้างชัดเจนระบุว่าแม่เป็นชาติอะไร เพราะฉะนั้นอยู่กับการทำความเข้าใจใบรับรองการเกิดจะนำมาซึ่งสัญชาติ สิ่งที่จะต้องเข้าใจก็คือ ผู้ปฏิบัติงานบางส่วนของภาครัฐยังมีความเข้าใจว่าจะมีการนำไปรับรองการเกิดไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งในความเป็นจริงเป็นไปได้ เมื่อมีความเข้าใจไม่ถูกต้องก็จะนำมาซึ่งการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามไปด้วย บางทีก็อาจจะไม่มีการให้ใบรับรองการเกิด มีเด็กส่วนหนึ่งที่ไม่ได้เกิดในสถานพยาบาล เป็นเรื่องที่เราต้องคิดต่อไปว่าเด็กที่ไม่ได้เกิดในสถานพยาบาลจะต้องทำอย่างไรให้เขามีใบรับรองสถานะบุคคล หรือใบรับรองการเกิดเพื่อรับสถานะความเป็นคนไม่ว่าจะสัญชาติอะไรก็ตาม

ปัญหาที่ห้าคือเรื่องสิทธิพื้นฐานในการที่จะได้รับสิทธิป้องกันโรค ในส่วนของสาธารณสุขก็สามารถทำได้ครอบคลุม ถึงแม้ว่าจะเป็นเด็กที่ไม่ได้จดทะเบียน หรือไม่มีใบเกิด ในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขค่อนข้างทำงานได้ดี ทำงานในเชิงรุกไม่ได้ดังรับ ไม่ได้ให้เด็กเข้ามาหา แต่ลงไปในพื้นที่เองซึ่งค่อนข้างทำงานเข้าถึงพื้นที่ที่มีแรงงานเด็กต่างชาติอยู่ เป็นการแก้ไขปัญหาที่เป็นแนวทางที่ถูกต้อง

ปัญหาที่หกคือเรื่องการศึกษา ซึ่งมี 2 ส่วน ซึ่งเราจะข้ามส่วนของเด็กที่อยู่ในศูนย์พักพิงไป ในแรงงานเด็กต่างชาติจะมีการแบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งจะเป็นการศึกษาที่เขาจัดขึ้นมาเอง ซึ่งมีหลายระดับ ส่วนหนึ่งก็จะเป็นการจัดการขององค์กรเอกชน ส่วนที่จัดกันเองและโดยองค์กรเรียกว่า การศึกษานอกระบบ เพราะฉะนั้นปัญหาของการจัดการศึกษาเองจะอย่างไรให้มีคุณภาพ ไม่ให้สูญเปล่า เพราะถ้าเป็นการศึกษาการจัดระดับประถม หลังจากประถม หรือการศึกษาเบื้องต้น จะอย่างไรให้เกิดกับเขา จะเรียกว่าเป็นการจัดแบบ Home School ได้หรือเปล่า กระทรวงเองต้องเข้าไปดูแลตรงนี้ หรือจัดให้มีการศึกษาแบบอิตาเลียซึ่งพ่อแม่จัดกันเอง ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเทียบวุฒิอยู่ ถ้าเป็นต่างชาติจะเป็นไปได้หรือเปล่า แต่ถ้าเป็นการเข้ามาศึกษาในไทย กระทรวงศึกษามีนโยบายในเรื่องนี้มาหลายปีแล้ว ในปี 2535 มีนโยบายค่อนข้าง

ข้างชัดเจน เปิดโอกาสให้เด็กที่ไม่มีพื้นฐานการศึกษาโดยรวมเด็กต่างชาติได้เข้ามาศึกษาในไทย ปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นคือ โรงเรียนบางส่วนไม่รับเด็กต่างชาติ ด้วยเหตุผลหลายๆอย่าง ตั้งแต่ว่าเด็กไม่มีพื้นฐานการศึกษา เป็นเด็กต่างชาติ เป็นเด็กผิดกฎหมายไม่ได้จดทะเบียน เพราะฉะนั้นอาจจะเกิดความผิดของโรงเรียนถ้ารับเด็กเข้ามาเรียน และก็มีบางโรงเรียนที่รับเด็กเข้ามาเรียนและให้ลงทะเบียนหลักฐานไว้ว่าเป็นเด็กต่างชาติ (ไม่มีพื้นฐาน) ซึ่งต่อไปก็จะมีปัญหาในการเรียนต่ออีกแต่หลังจากนั้นก็คลี่คลาย

ยังมีบางพื้นที่ที่เด็กยังไม่ได้เรียนถึงแม้ว่าจะมีนโยบายแล้วก็ตามเด็กก็ยังไม่ไดเรียนอยู่ดี เพราะปัญหาหลายๆอย่าง และเนื่องจากนโยบายก็เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ของกระทรวงอาจจะชัดเจนแต่หน่วยงานบางส่วนยังไม่แน่นอนกับเรื่องแรงงานต่างชาติว่าจะให้ถูกกฎหมายหรือไม่ถูกกฎหมาย จะให้เป็นลักษณะผ่อนผันหรือชั่วคราวหรือให้อยู่ต่อเนื่องก็ไม่มีค่านั่นแน่นอน เพราะฉะนั้นเด็กที่อยู่ก็จะมีปัญหาตามไปด้วย อีกส่วนหนึ่งก็คือ ในบางโรงเรียนก็รับเด็กต่างชาติเข้าไปเรียนและพยายามช่วยเหลือ โดยเรียนแล้วได้วุฒิเหมือนเด็กอื่นๆ แต่เด็กก็ยังคงมีปัญหาคือเรียนไม่ได้เนื่องจากไม่มีค่าใช้จ่าย คือถึงแม้จะเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า โดย 9 ปี -12 ปี แต่ในความเป็นจริงถึงแม้จะไม่เสียค่าเล่าเรียนแต่ก็ยังต้องมีค่าใช้จ่ายอย่างอื่นอีกด้วย ในส่วนของตรงนี้เด็กไทยเองก็เจอปัญหานี้เหมือนกัน คือ ไม่มีค่าใช้จ่ายในการไปโรงเรียน อีกส่วนหนึ่งพ่อแม่ไม่ได้จดทะเบียนและส่งลูกไปเรียน บางช่วงพ่อแม่อาจจะโดนจับ แล้วเด็กจะทำยังไงซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง แม้กระทั่งพ่อแม่ไม่ถูกจับแต่อยู่ในช่วงของการลงทะเบียน เด็กก็ต้องหยุดเรียน หนึ่งเดือนหรือสองเดือน เพราะว่าเขาจะหลบไปหรืออาจจะกลับประเทศ เด็กก็ต้องตามกลับไปด้วย ทำให้เด็กเรียนไม่ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่เราได้พบโดยได้ข้อมูลมาจากโรงเรียนที่รับเด็กต่างชาติเข้ามาเรียน

แนวทางที่เราใช้แก้ปัญหาในปัจจุบันจะเป็นเรื่องของความมั่นคงเป็นหลัก ในเรื่องของแรงงานต่างชาติแนวคิดในเรื่องของการควบคุม เพราะฉะนั้นในเรื่องของสิทธิที่จะให้กับเด็กก็จะเป็นเรื่องรอง ปัญหาก็คือว่าทำยังไงจะควบคุมคนกลุ่มนี้ให้อยู่ในพื้นที่ ให้ถูกจำกัดในหลายๆเรื่อง ไม่ใช่เป็นแนวคิดของมนุษยธรรม สิทธิขั้นพื้นฐาน ถ้าแนวทางยังมีลักษณะอย่างนี้อยู่ก็จะมีผลกระทบมาถึงเด็กเหมือนกัน ในส่วนของเด็กก็จะมีการคลี่คลายลักษณะที่ว่าถ้าจับเด็กมากก็จะไม่คุมขังหรือส่งกลับประเทศทันที แต่จะมีการช่วยเหลือ แต่ว่าเด็กเองก็จะถูกแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กที่เข้ามาเอง ตรงนี้จะทำยังไงให้เขาได้รับการป้องกันไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ทำยังไงให้เขาได้

รับการคุ้มครองในสิ่งที่เขาควรจะได้รับ ไม่ให้ถูกหลอกลวง ถูกนำไปค้า อีกรุ่นหนึ่งก็คือ เด็กที่ตามครอบครัวมากับพ่อแม่ อาจแยกปัญหาของพ่อแม่กับเด็กไม่ได้เพราะเป็นเรื่องที่พ่วงกันมา ถ้าพ่อแม่เข้ามาโดยผิดกฎหมาย เด็กก็จะผิดตามไปด้วย ตัวอย่างเช่น ถ้าพ่อแม่โดนจับ เด็กจะทำยังไง

นี่ก็เป็นอีกประเด็นที่อยากจะฝากไว้ อีกอย่างการเข้ามาของเด็กซึ่งในช่วงหลังเป็นประเด็นทางสังคมมาก แต่ว่าประเด็นทางการเมืองจะเป็นประเด็นหลัก อย่างเช่น ประเทศพม่า เพราะฉะนั้นตรงนี้จะไม่ใช้การแก้ปัญหาโดยตรงไปตรงมา เหมือนกัมพูชา ลาว พม่าจะเป็นอะไรที่ซับซ้อน ปัญหาของพม่าเป็นเรื่องที่ซับซ้อนในเรื่องการร่วมมือกับประเทศ ก็ไม่ทราบว่าจะฝากไว้ที่ใครจะฝากไว้ที่รัฐบาลก็เป็นปัญหา เพราะรัฐบาลคิดว่าเป็นปัญหาของประเทศเพื่อนบ้าน แต่เวลาที่เราต้องการผลประโยชน์จากเขาก็เป็นปัญหาของเรา เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นเรื่องภายในของประเทศเพื่อนบ้าน เพราะฉะนั้นคิดว่าจะต้องมีการแก้ไขปัญหาลayer ระดับ ในส่วนของประเทศที่สามารถคุยกันได้ ก็อาจจะจะเป็นระดับประเทศ แต่ถ้าเป็นประเทศที่คุยได้แต่คุยไม่รู้เรื่องก็จะเป็นการแก้ปัญหาอีกอย่างหนึ่งถ้าหากคนที่ติดตามปัญหาเรื่องการจดทะเบียนแรงงานต่างชาติก็จะทราบกันดีว่า มีผลกระทบต่อเด็กที่พ่วงเข้ามาอย่างไร การพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างชาติที่ทำมาทำไปได้มากแค่ไหน และการที่เราเซ็นสัญญา MOU กับ 3 ประเทศ ทำไปได้มากแค่ไหน ของประเทศพม่ายังไม่ได้เริ่มมีการพิสูจน์ เพราะฉะนั้นยังเป็นปัญหาที่ยังค้างอยู่

3. บุญสม พิมพ์หนู

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8 ว

กลุ่มกิจการพิเศษ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ประเด็นในเรื่องของการศึกษาถ้าจะมองบทวนไปสมัยที่ท่านลดาวัลย์เป็นโฆษกรัฐบาลในสมัยรัฐบาลของท่านนายอานันท์ ปันยารชุน ในระหว่างนั้นเกิดความเปลี่ยนแปลงในกระทรวงศึกษาธิการหลายๆ โดยมีการเปิดกว้างให้กับผู้ที่ยังไม่สามารถพิสูจน์สถานะของตนเองได้ ให้เข้าสู่ระบบการศึกษาของเราได้ จะโดยอนุสัญญาสิทธิเด็กหรือสิทธิมนุษยชนหรืออะไรก็ตามที่ในช่วงนั้นเรากำลังให้ความสนใจกัน ทำให้เกิดระเบียบที่ใช้กับเด็กไว้สัญชาติขึ้น

การพัฒนาคุณภาพของคนเหล่านั้นได้ มองว่าเรื่องของ “การศึกษา” เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เป็นเรื่องของการพัฒนาคนให้มีชีวิตอยู่ในโลก อยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ การศึกษาเป็นเรื่องหลักที่ทุกองค์กรในสังคมจะต้องให้ความสำคัญ เมื่อก่อน

ส่วนตัวผมเองก็ไม่ได้ให้ความสนใจกับเรื่องนี้มากนักแต่เมื่อเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น ก็พบกับแรงงานไทยซึ่งอยู่แบบไม่ได้เงินเดือน ชูตา ถูกเอารัดเอาเปรียบหลาย ๆ อย่าง สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็น คือ เขาเป็นคนที่ไม่ได้รับการศึกษาที่เพียงพอ ผู้หญิงไทยที่อยู่ที่นี่ถูกเอารัดเอาเปรียบเด็กไทยที่อยู่ที่นี่จะเกิดในสภาพที่ไม่ค่อยได้รับความสนใจเอาใจใส่ เขาก็จะถูกเอารัดเอาเปรียบ สิ่งเหล่านี้ในประเทศไทยเราก็มียะเยอะมาก การศึกษาจึงเป็นเรื่องหลัก

เราจะเห็นได้ว่าการศึกษามีสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ เรื่อง อย่างน้อยในสังคมฐานของเด็กที่ได้รับการศึกษาก็จะเปลี่ยนไป การเกิดการจัดทำระเบียบบุคคลไร้สัญชาติในปี 2535 ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า เด็กที่ไม่มีหลักฐานสามารถได้มีโอกาสเข้ามาสู่ระบบการศึกษา เมื่อก่อนเด็กที่ไม่มีหลักฐานใดๆ เลย หน่วยงานทางการศึกษาจะปฏิเสธที่จะรับเข้าสู่ระบบ จะต้องรอผลการพิสูจน์สถานะบุคคลก่อน ซึ่งใช้เวลานานมากจนเด็กโตเลยวัยการศึกษาและหมดโอกาสเข้าสู่ระบบการศึกษา ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการของเด็ก

ระเบียบของปี 2535 เริ่มใช้เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2535 ก่อนที่เราจะลงนามในอนุสัญญาเด็ก เราพบว่าจากการที่เราแบ่งกลุ่มประเภทของคนต่างด้าวไว้ 8 - 9 กลุ่มนั้นก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการกับเด็กเหล่านั้น เพราะปัจจุบันไม่มีแค่ลาว ญวน อพยพ เนปาลอพยพ หรือจีนฮ้อต่างๆ ยังมีชนชาติต่างๆ อีกมาที่เข้ามาในประเทศ รวมทั้งชาวเขาเผ่าต่างๆ เราก็ไปแบ่งไว้ให้มันยุ่งยาก จนถึงปัจจุบันมันก็มีปัญหาในการปฏิบัติมาตลอด ปัญหาในทางปฏิบัติก็คือ เมื่อไม่มีหลักฐาน การปฏิบัติของราชการก็คือ การไม่รับรองสถานะให้ โดยอ้างปัญหาในเรื่องความมั่นคง การไม่รับรองอาจจะปลอดภัยกว่า แต่ก็มีเด็กหลายคนที่ได้รับโอกาสเข้าไปเรียน แต่ก็อาจจะมีปัญหาการปฏิบัติในหลายๆ เรื่อง เช่น ให้เรียนแต่ไม่ลงทะเบียนอยู่ในระบบของโรงเรียน เด็กเรียนไปแล้วไม่ได้วุฒิ ได้แต่ใบที่รับรองว่าเด็กเคยเรียนโรงเรียนนี้ ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือทำอะไรต่อได้ไปได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้ สิ่งที่เราควรได้รับการพัฒนาไม่ได้เกิดการพัฒนาดังที่จริง มันเป็นการสร้างปัญหาเรื้อรังให้กับเด็กต่างชาตินี้มากขึ้นไปอีกกลไกหลายเรื่องของสังคมในประเทศไทยของสากล มีความเข้มข้นขึ้นในการสร้างความมั่นคงให้กับมนุษย์ มองว่าการศึกษาเป็นทรัพย์สินสมบัติของมนุษย์ เป็นศักดิ์ศรีของมนุษย์ ที่สำคัญเราต้องสร้างให้เกิดกับมนุษย์ทุกคนให้ได้

จากปัญหาที่เราใช้ระเบียบในปี 2535 เราพบปัญหาจากผู้ที่เกี่ยวข้องมากที่สุดคือว่า การไปตีตราเด็กไร้สัญชาติเหล่านี้

หลักฐานการศึกษา ไปตีตราว่าไม่มีเอกสารการศึกษา ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ไม่มีหลักฐานต่างๆ เมื่อเขาไปยื่นทำธุรกรรมอะไร หรือการเข้าเรียนต่อ หรือการทำงานก็ตีก็จะถูกปฏิเสธหมด เนื่องจากที่เราไปตีตราอย่างนั้นด้วยเหตุผลเพียงเพราะว่าเด็กเหล่านี้ไม่มีหลักฐานแสดงสถานะ เราน่ายึดปรัชญาของการศึกษา ที่การให้ศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล แต่ในปัจจุบันนับตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีกฎหมายทางการศึกษา มีกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ และที่สำคัญตอนนี้มียุทธศาสตร์แก้ปัญหาฐานะบุคคลและสิทธิซึ่งกรม.เห็นชอบแล้วเมื่อ 18 มกราคม 2548 จะเป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้สถานะของคนไร้สัญชาติเหล่านี้สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมไทย สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวที่ทำให้เราสามารถแก้ปัญหาอื่นๆ ได้ โดยทางกระทรวงมหาดไทยก็นำเอาแนวทางเหล่านี้ไปใช้ในเบื้องต้นแล้ว ในการจดทะเบียนของบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางจดทะเบียน ของสำนักทะเบียนกลาง

ส่วนกระทรวงศึกษาธิการก็เช่นเดียวกันจริงๆ เริ่มทำงานในเรื่องนี้มาเป็นปีแล้วได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งพูดถึงเรื่องการศึกษาว่าไม่เพียงแต่การให้การจัดการศึกษาในบ้านเราเท่านั้น ถ้าสามารถให้ไปจัดการศึกษาในต่างประเทศได้จะเป็นประเทศเพื่อนบ้านหรือที่ใดก็ตามที่เป็นการศึกษาของไทยท่านก็อยากจะไปจัดให้ แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะปฏิเสธการเข้ามาเรียนในประเทศไทยของคนเด็กที่ข้ามแดนไปมา 5,000 กว่าคน เพราะตรงส่วนนั้นเราทำอยู่ แล้ว เพียงแต่เราไม่สามารถพูดในทางสาธารณะได้ เพราะว่าย่อมมีข้อจำกัดในเรื่องของการหวาดระแวงจากประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศ

ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงเสนอกรม. เพื่อขอให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำระบบทะเบียนกำหนดเลขประจำตัว 13 หลักให้กับคนทุกคนที่อยู่ประเทศไทยซึ่งตอนนี้มหาดไทยกำลังทำอยู่ ซึ่งการทำอย่างนี้เป็นการขจัดปัญหาซึ่งจะเป็นการแชร์ข้อมูลในระบบการลงทะเบียนเพื่อจัดการปัญหา ในส่วนของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาได้ขอให้มหาดไทยได้กำหนดให้ผู้ไร้สัญชาติที่เข้ารับการศึกษามารถออกนอกพื้นที่ได้เท่ากับระยะเวลาของการศึกษาตามหลักสูตรเพราะแต่เดิมอาจถูกกำหนดให้ไปนอกสถานที่ได้ชั่วคราว 3 เดือน 6 เดือน แต่ในกรณีที่ผู้เข้ารับการศึกษามารถออกนอกพื้นที่ได้นานตามหลักสูตร คือ เขาสามารถไปที่ไหนก็ได้เท่าที่เขาอยากเรียน ประเด็นสุดท้าย คือ จัดการศึกษาให้กับ POC หรือผู้หนีภัยจากการสู้รบที่อยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว 9 แห่ง

และอีกประเด็นที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้นำเสนอขออนุมัติให้กรม.เห็นชอบระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย

หลักฐานวันเดือนปีเกิด เรื่องการรับเด็กเข้ารับการศึกษาคตามเอกสารที่แจกไป สารสำคัญมี 2 ข้อ คือ 1.รับใครก็ได้โดยใช้หลักฐานอื่นแทนหรือแม้กระทั่งไม่มีอะไรเลยต้องทำใบแจ้งทะเบียนประวัติบุคคลเพื่อยื่นให้โรงเรียนจะได้ประวัติในสถานศึกษา ไม่ต้องคำนึงว่าเชื้อชาติอะไร เข้ามาถูกหรือเปล่า แต่ใครอยากเรียนต้องได้เรียน 2.ยกเลิกกระแสว่าเป็นคนต่างด้าวเหลือแต่ในสมุดทะเบียนนักเรียนเพียง 1 เล่ม เพื่อพิสูจน์ทางราชการอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร นี่เป็นสิ่งที่จะรองรับมติกรมอีกทีหนึ่ง เมื่อมีมติกรมเปิดโอกาสให้แล้ว โอกาสทางการศึกษาสำหรับทุกคนเปิดเกือบหมดเหลือเรื่องเดียว คือ งบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวในเรื่องการจัดการศึกษาต้องแก้ไขกันต่อไป ประเด็นที่เสนอกรมมีเหตุผล คือ ระเบียบนี้ต้องไปใช้ในหลายๆ ส่วนเราถึงเสนอเข้ากรม..เพื่อพิจารณาเห็นชอบ ซึ่ง 9 หน่วยงานมีความเห็นชอบร่วมกันหมด ซึ่งสุดท้ายภายในเดือนกรกฎาคม 2548 ร่างนี้จะถูกนำไปลงในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายของผู้ไม่มีสัญชาติไทยเราเสนองบประมาณขอแปรญัตติเข้าไปเพื่อให้สภาพความมั่นคงเห็นชอบเราเสนอไป 20 ล้านสำหรับการศึกษาทั้ง 9 ศูนย์ และชุมชนรอบๆ ถ้าไม่ได้คงต้องไปขอความช่วยเหลือ ILO และ Unicef เพื่อช่วยสนับสนุนกระทรวงศึกษาด้วย เพราะเห็นแก่เด็ก

อีกเรื่องหนึ่งที่เสียโอกาสในหลายๆ ที่ที่จัดการศึกษาโดยเฉพาะในศูนย์อพยพทั้ง 9 แห่ง มีน้อยมากที่จะเรียนภาษาไทย โดยส่วนใหญ่มักจะเรียนภาษากะเหรี่ยง ภาษาพม่า และภาษาอังกฤษ แต่เมื่อจะมีการแทรกภาษาไทยเข้าไป ทาง NGO จากต่างประเทศก็กังวลว่ามันจะมากเกินไปในภาษาที่ต้องเรียน แต่เพราะเราอยากให้พวกเขาเรียนเรียนภาษากะเหรี่ยง ภาษาพม่า ถ้าวันหนึ่งพวกเขากลับมาก็จะได้ใช้อย่างต่อเนื่อง แล้วถ้าเขามีสถานอะไรเขาก็ยังมีสัญชาติกะเหรี่ยงอยู่ แต่สิ่งหนึ่งที่เห็นในหลายๆ ที่ในภาคเหนือของเราเราจะพบว่ามืองค์กรเอกชนไปตั้งหอพักในหลายพื้นที่จัดให้มีการเรียนการสอนมีรถรับส่งเข้า-เย็น แต่ที่ต้องตั้งข้อสังเกตคือมืองค์กรที่เปิดหอพักนั้นไปสอนภาษาละฮู ภาษากะเหรี่ยงโดยใช้อักษรโรมัน เสียหายที่ว่าไม่มีใครผลักดันที่จะใช้ภาษาไทยในการบันทึกบ้าง ตรงนี้คงต้องเป็นเรื่องที่จะต่อสู้เชิงวัฒนธรรม อีกเรื่องหนึ่งที่อยากจะเปลี่ยนคือการนำเสนอในเชิงประวัติศาสตร์ในอดีตเราเคยเรียนกันวาระกันไปรบกัันมา เผากันไปเผากันมาอยากให้เป็นเปลี่ยนเป็นในเชิงของความร่วมมือ เป็นการสร้างสังคมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขดีกว่า อันนี้จะต้องฝากหน่วยงานที่สูงขึ้นไปที่จะเปลี่ยนแปลงตรงนี้

4. ประทีป อังทรงธรรม ฮาตะ

สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร / มูลนิธิดวงประทีป

ในเรื่องที่จะช่วยเหลือเด็กต่างชาติ ถ้าสังคมมีมิติในมุมมองในเรื่องของความเป็นมนุษย์ เหนือสิ่งอื่นใดเด็กไม่ว่าจะเกิดที่ไหนล้วนแต่เป็นทรัพยากรสำคัญของโลก ผู้ใหญ่เราควรช่วยเหลือเกื้อกูลเด็กต่างชาติเหล่านี้เพื่อให้เป็นทรัพยากรของโลกที่สำคัญ นอกจากเรื่องของความเป็นมนุษย์ ในความจริงแล้วนักธุรกิจไทยหรือประเทศไทยได้รับประโยชน์มหาศาลจากเด็กต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย ถ้ามองในเรื่องเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานเด็กต่างชาติมาเป็นคนงานเพื่อลดต้นทุนจะได้มีต้นทุนต่ำสามารถนำผลผลิตไปสู้กับต่างชาติได้ เราได้ประโยชน์เยอะ ถ้าเราพัฒนาเด็กเหล่านี้ก็จะช่วยทำให้ศักยภาพเศรษฐกิจดีขึ้น

5. สุปัตรา ขัตติยะอารี

มูลนิธิฟรังซ์ ชาเวียร์ บองนัวต์

การแก้ปัญหาแรงงานเด็กต่างชาตินั้นเราควรใช้วิกฤตของปัญหาแรงงานเด็กต่างชาติที่เกิดขึ้นให้เกิดโอกาสของเด็ก เด็กอยู่ที่ไหนก็คือเด็ก เด็กเป็นพลเมืองของโลก เราต้องให้โอกาสเขา เราควรทำให้เห็นถึงมิติการเคารพซึ่งกันและกัน การเคารพในความแตกต่างทางเชื้อชาติ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และความเชื่อ เราควรมีสิ่งเหล่านี้อยู่ในกันบึงของหัวใจไม่ว่าเราจะยึดหลักเกณฑ์อะไร สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิเด็กจริงๆ แล้วมันทุกสิ่งทุกอย่างก็อยู่ในกันบึงของหัวใจเรา ก็คือ ความรัก ความเกื้อกูลกัน ให้โอกาสซึ่งกันและกัน ยกย่องดูแลเด็กไม่ว่าจะเป็นสัญชาติใดที่แตกต่างกันมา การดูแลจิตสำนึกเป็นเรื่องที่สำคัญมากๆ บทบาทที่สำคัญของพวกเราและของสื่อ ขอให้สื่อช่วยเหลือในปัญหานี้อย่างจริงจัง เพราะสื่อจะเข้าถึงเด็กหรือชุมชน เข้าถึงคนในสังคมและอาจมีสื่อที่เข้าไปถึงประเทศต้นทาง ประเทศต่างๆ ที่เด็กเหล่านี้ถือกำเนิดและเดินทางเข้ามาเมืองไทย อันนี้ก็จะเป็นการทำงานอีกระดับหนึ่งที่ช่วยพวกเราได้มาก นโยบายทางการศึกษาที่มีปัญหาในประเทศไทย เราเคยประสบปัญหาเกี่ยวกับเด็กต่างชาติไม่สามารถเข้ามาเรียนได้ แต่ปัจจุบันก็มีการให้ความสำคัญของปัญหานี้มากขึ้นมีการเปิดกว้างของนโยบายภาครัฐที่ใช้ปรัชญาทางการศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาเด็ก พม่าจะเป็นเด็กไทยหรือเด็กต่างชาติภาครัฐพยายามที่จะให้โอกาสเท่าเทียมกัน

5. สมพงษ์ สระแก้ว

เครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน สมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่ที่มีแรงงานข้ามชาติเข้ามาอาศัยและทำงานอยู่เยอะและมีแรงงานเด็กต่างชาติดำเนินงานเป็นจำนวนมากด้วย ที่จดทะเบียนคนต่างด้าวไว้จะมีอยู่ประมาณ 3000-4000 คน และที่ยังไม่จดทะเบียนอีกเป็นจำนวนมาก หลังมติ ครม. วันที่ 5 ก.ค. 48 มีเรื่องเกี่ยวกับเด็กต่างชาติดำเนินการพอสมควร ดังนั้นในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อแก่การเข้าถึงการศึกษาของเด็ก คิดว่าเราต้องศึกษาประเด็นเกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก คือภาครัฐมีการเปิดโอกาสก็จริง แต่ครอบครัวของเด็กเหล่านั้นพร้อมหรือไม่ และอีกสิ่งหนึ่งก็คือกลไกเชื่อมประสานการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติต้องฝากถึงกระทรวงศึกษาธิการไปกระจายแนวปฏิบัติเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ แต่ในจังหวัดสมุทรสาครเองเปิดกว้างมาก มีเด็กต่างด้าวที่ได้เข้ารับการศึกษามากประมาณ 500-700 คน ถ้าเมื่อไหร่มีกลไกที่เปิดกว้างมากขึ้นการทำความเข้าใจกับครอบครัวเด็กมากขึ้น ก็น่าจะมีจำนวนเด็กได้เข้ารับการศึกษามากขึ้น

อีกข้อหนึ่งคือจำนวนของแรงงานต่างด้าวอายุ 0-15 ปี เราทราบจำนวนที่แน่นอน แต่ในส่วนของแรงงานต่างด้าว 15-18 ปีเราไม่รู้จำนวนที่แน่ชัด ถ้าเราทราบจำนวนที่แน่ชัดก็จะดีกว่านี้ ส่วนนี้ขอฝากไปที่กระทรวงมหาดไทยให้ช่วยดูแล เพราะในกลุ่มของเด็กที่ติดตามแรงงานต่างด้าวนั้นใน ทร 38/1 มีชื่อ มีตัวเลขกำหนดอยู่ แต่พวกที่ติดตามมาที่หลังโดยที่พ่อแม่ของเขาได้จดทะเบียนถูกต้องอันนี้ทางกระทรวงมหาดไทยจะดำเนินการอย่างไรบ้าง ส่วนนี้น่าจะเป็นประเด็นที่น่าจะต้องมีการดำเนินการกันต่อไป

ในส่วนของการประกันสุขภาพพ่อแม่ของเด็กที่ได้รับการจดทะเบียนอย่างถูกต้องเขามีประกันสุขภาพแต่ในเด็กไม่มีเพราะฉะนั้นน่าจะนำเสนอให้ควรมีการทำประกันสุขภาพทั้งครอบครัวแรงงาน ต่อมาประเด็นการอยู่ร่วมกัน ประเด็นการเลี้ยงดูของเขา เช่น ในการศึกษาถ้าเขาได้เรียนรู้เรื่องที่มาของเขา แล้วกลับไปที่เขาของเขาน่าจะแก้ปัญหาได้ ณ วันนี้มีปัญหาระหว่างคนไทยทำร้ายคนต่างด้าว คนต่างด้าวทำร้ายคนไทยต่างด้าวละเมิดกันเองก็เยอะ ประเด็นเหล่านี้ น่าจะเป็นเรื่องที่สำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

ประวัติของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD)

ตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา องค์กรที่ทำงานด้านเด็กได้พบว่า มีเด็กที่อพยพมาจากประเทศอื่น เช่น เด็กลาว เขมร พม่า บังคลาเทศ จีน ฯลฯ เข้ามาทำงานอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก บ้างก็มาขายแรงงาน บ้างก็มาเร่ร่อน ขอดทาน และค้าประเวณี

จากการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กรที่ได้เข้าไปช่วยเหลือเด็กต่างชาติที่ประสบปัญหาถูกโกงค่าแรงถูกทำร้ายร่างกาย ถูกข่มขืน หรือบังคับค้าประเวณี เป็นต้น องค์กรเหล่านี้ได้พยายามช่วยเหลือโดยการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนอย่างไม่เป็นทางการ รวมไปถึงความพยายามในการส่งเด็กกลับประเทศ การแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้องในประเทศต้นทาง แต่ยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีกฎหมายที่จะรองรับประกอบกับการขาดข้อมูลที่จำเป็นในการพิจารณาและการวิเคราะห์ปัญหาอีกหลายส่วน ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศปลายทางและรองรับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น จึงมีองค์กรด้านเด็กรวมตัวกันขึ้นมาศึกษาข้อมูลความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD) จึงเกิดขึ้นในราวเดือนมิถุนายน 2539 ประกอบไปด้วยองค์กรต่างๆ ที่เป็นคณะก่อตั้ง 9 องค์กรคือ

- 1 :: สมาคมองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 2 :: กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กรมประชาสงเคราะห์
- 3 :: โครงการศึกษาทางเลือกการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ
- 4 :: มูลนิธิเพื่อพัฒนาเด็ก
- 5 :: มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
- 6 :: คณะทำงานพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็ก
- 7 :: เครือข่ายแรงงานเด็กในเอเชีย
- 8 :: ศูนย์เครือข่ายสิทธิเด็กเอเชียเนห์
- 9 :: มูลนิธิฟรังซ์ ชาเวียร์ บองนัวต์

วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

- 1 :: เพื่อนำเสนอข้อมูลเรื่องเด็กต่างชาติในประเทศไทยและรณรงค์ในระดับต่างๆ
- 2 :: เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์เรื่องปัญหาและข้อเสนอแนะแก้ไขปัญหาลูกค้าต่างชาติในประเทศไทย
- 3 :: เพื่อแสวงหารูปแบบการช่วยเหลือเฉพาะหน้าสำหรับเด็กต่างชาติในประเทศไทย และแนวทางการป้องกันปัญหาในระยะยาว
- 4 :: เพื่อระดมสรรพกำลังสร้างเครือข่ายการทำงานที่เข้มแข็ง

ในการคุ้มครองเด็กต่างชาติที่ได้รับความยากลำบากและประสบปัญหาในประเทศไทย

ผลการดำเนินงาน

1. ด้านข้อมูล

- 1.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กต่างชาติในประเทศไทย ซึ่งรวมทั้งสภาพปัญหา สถานการณ์และแนวทางแก้ไข พ.ศ.2539 และ2548
- 1.2 ทำเนียบการให้บริการขององค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างชาติ พ.ศ. 2542
- 1.3 เอกสารสรุปขั้นตอนการช่วยเหลือเด็ก - หญิงต่างชาติ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข พ.ศ. 2542

2. ด้านเผยแพร่และรณรงค์

- 2.1 การสัมมนาเรื่องเด็กต่างชาติ 4 ครั้ง ในปี 2539, 2542, 2543 และ 2548
- 2.2 แผนปฏิบัติการเรื่องเด็กต่างชาติ 2540 - 2543
- 2.3 จดหมายข่าวของคณะทำงานเรื่องเด็กต่างชาติ ในระหว่างปี 2540 - 2543

3. ด้านการพัฒนาศักยภาพการทำงาน

- 3.1 เป็นแกนในการจัดทำบันทึกข้อตกลง เรื่องแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็ก
- 3.2 เป็นวิทยากรให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็กจาก 10 ประเทศ ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ในการฝึกอบรมเรื่องการคุ้มครองเหยื่อการค้าหญิงและเด็กซึ่งจัดโดย International Law Enforcement Academy ในเดือนกันยายน 2542
- 3.3 พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลและจัดการดูงานให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนของประเทศ บังคลาเทศ พม่า และเนปาล

4. ด้านการให้บริการแก่เด็กต่างชาติ

- 4.1 ร่วมกับคณะทำงานเรื่องเด็กต่างชาติอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงจัดทำสื่อสำหรับเด็กต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย คือ หนังสือการ์ตูน และเทปคำบรรยายเป็นภาษาพม่า ลาว เขมร ไทย และอังกฤษ
- 4.2 ติดตามเด็กต่างชาติที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ
(THAI-CORD) ประกอบด้วย

ที่ปรึกษา

ดร.สายสุรีย์ จุติกุล
นางสาวศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์
ศ.วิฑิต มันทาภรณ์
ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ
นายสรรพลสิทธิ์ คุ่มพื้ประพันธ์
ดร.กุศล สุนทรธาดา
นายตระกูล วินิจนัยภาค

คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ
(THAI-CORD)

ประธาน

นางศรีศักดิ์ ไทยอารี

รองประธาน

นายวันชัย รุจนวงศ์

กรรมการ

นางสาวเข็มพร วิรุณราพันธ์
นางสาวมานิตย์ ชันทา
นางสุดารัตน์ เสรีวัฒนะ
นางธนิยา รุญเจริญ
นายสมภพ จันทระกา

สรุปแนวทางในการดำเนินงานเรื่องเด็กต่างชาติและบทบาทของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD)

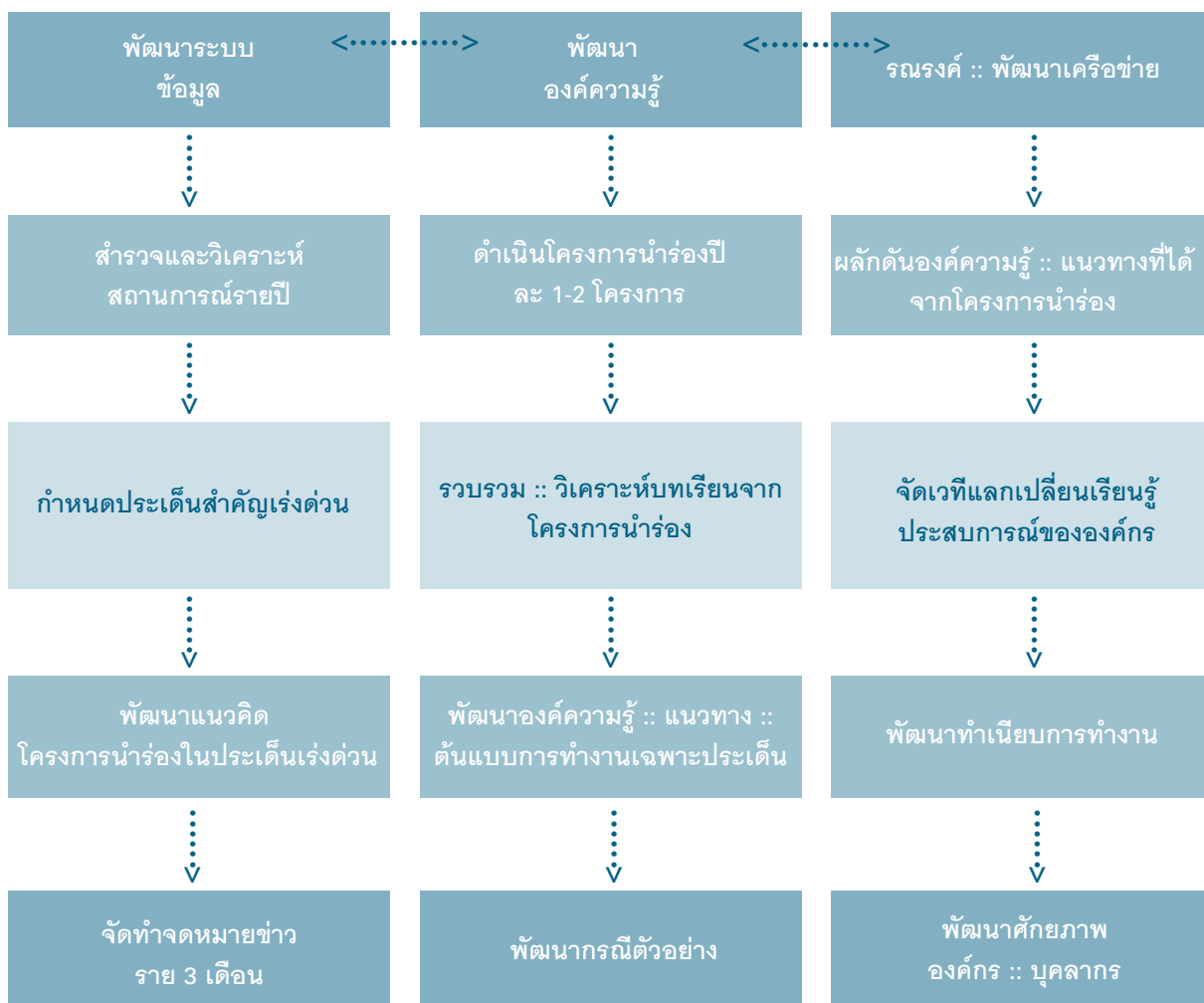
จากการประชุมเรื่องสถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทย และแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD) เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 ณ โรงแรม อีสติน กรุงเทพฯ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้าร่วมในการประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานดูแล ป้องกัน และแก้ปัญหาเด็กต่างชาติแก่คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการดังนี้

แนวคิด	ยุทธศาสตร์	มาตรการ
1. ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักและมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา (รัฐ เอกชน ธุรกิจ ชุมชน/ประชาคม เด็กและเยาวชน ครอบครัว เครือข่ายทั้งในและนอกประเทศ)	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาระบบข้อมูลที่เป็นพลวัต เผยแพร่ข้อมูลทุกระดับโดยเน้นการสื่อสารในการเสนอข้อมูลเชิงบวกเพื่อสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พัฒนาศักยภาพชุมชนให้เป็นแกนนำในการเก็บและเผยแพร่ข้อมูล เสริมสร้างทัศนคติของสังคม โดยเฉพาะนายจ้างและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจในเรื่องเด็กต่างชาติเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิ การเอารัดเอาเปรียบ และการเลือกปฏิบัติ สอดแทรกประเด็นเรื่องการอยู่ร่วมกันและการยอมรับความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อในระบบการเรียนการสอน พัฒนาและเผยแพร่กรณีตัวอย่าง 	<ul style="list-style-type: none"> สื่อสร้างสรรค์/รณรงค์เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหา สร้างสรรค์สื่อที่หลากหลาย ส่งเสริมบทบาทของรัฐในการเสริมสร้างทัศนคติและจิตสำนึกโดยเน้นกระบวนการความร่วมมือจากพื้นที่ในการผลิตสื่อ สนับสนุนการสร้างความเข้าใจและการเสริมสร้างทัศนคติของบุคลากรภาครัฐโดยใช้กระบวนการที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ในมิติการคุ้มครองและความมั่นคงของมนุษย์
2. เด็กต่างชาติในประเทศไทยต้องได้รับโอกาสการคุ้มครองช่วยเหลือและพัฒนาอย่างทั่วถึงและเสมอภาครวมทั้งสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี	<ul style="list-style-type: none"> ดำเนินการในเรื่องสถานะบุคคล อาทิ สัญชาติ ทะเบียนเกิดตามสิทธิที่พึงได้ ให้บริการการศึกษาที่เท่าเทียมและสามารถใช้ผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาต่อและทำงาน ดำเนินโครงการนำร่องในประเด็น/กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญและใช้บทเรียนจากโครงการเป็นแนวทางทำงานและรณรงค์ในระดับนโยบาย ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในทางบวกเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กต่างชาติไม่ใช่เพื่อลงโทษหรือส่งกลับโดยไม่เหมาะสม ให้บริการด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานโดยไม่เลือกปฏิบัติ เปิดโอกาสและสนับสนุนให้เด็กต่างชาติและครอบครัวดำรงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเอง รวมทั้งเข้าใจ/ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านตามวัย และควบคุมปัจจัยเสี่ยง บังคับใช้กฎหมายให้เป็นจริง

แนวคิด	ยุทธศาสตร์	มาตรการ
	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างช่องทางและลดอุปสรรคในการเข้าถึงการคุ้มครองพัฒนาและบริการให้แก่เด็กต่างชาติรวมทั้งบูรณาการเข้าสู่ระบบ • ส่งเสริมกระบวนการให้เกิดการพัฒนา 	
<p>3. กลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต้องครอบคลุมอย่างมีองค์รวมในทุกระดับและมีประสิทธิภาพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ผลักดันให้เกิดนโยบายและยุทธศาสตร์ภาครัฐในเรื่องเด็กต่างชาติซึ่งเน้นสิทธิ โอกาส ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคและความเป็นธรรม และมีกระบวนการสร้างความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ • ผลักดันให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานในเรื่องนี้โดยเฉพาะ • ระดมสรรพกำลังและทรัพยากรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน • สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหา • สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพขององค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน • ส่งเสริมสนับสนุนให้กลไกที่ทำงานด้านเด็กต่างชาติมีความเข้มแข็งและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> • กลไกภาครัฐและเอกชน • ส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายพัฒนาศักยภาพและกลไกในการช่วยเหลือตนเอง • กลไกนายจ้าง • กลไกติดตามประเมินผลและตรวจสอบทุกภาคส่วน

ร่างแผนภูมิกรอบการดำเนินงานคณะกรรมการแผนงาน เรื่องเด็กต่างชาติ ปี 2549-2551

ร่างแผนภูมินี้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงานเรื่อง
เด็กต่างชาติ ในช่วงปี 2549-2551 ที่ให้นำเสนอในการประชุมเรื่องสถานการณ์ปัญหา
เด็กต่างชาติในประเทศไทย และแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการประสาน
งานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD) เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วม
ประชุมได้เข้าถึงแนวทางที่คณะกรรมการจะใช้ในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต

ร่างแผนการดำเนินงานคณะกรรมการประสานงาน เรื่องเด็กต่างชาติ (Thai-Cord) ปี 2549-2551

คณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติได้นำข้อสรุปจากการประชุมเรื่องสถานการณ์ปัญหาเด็กต่างชาติในประเทศไทยและแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ (THAI-CORD) เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 มาสรุปเป็นร่างแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ ในช่วงปี 2549 - 2551 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1

ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักและมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา (รัฐ เอกชน ธุรกิจ ชุมชน/ประชาคม เด็กและเยาวชน ครอบครัว ครู/พี่เลี้ยงทั้งในและนอกประเทศ)

แผนงาน

- 1:: เผยแพร่ข้อมูลทุกระดับโดยเน้นการสื่อสารในการเสนอข้อมูลเชิงบวกเพื่อสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
- 2:: พัฒนาและเผยแพร่กรณีตัวอย่าง
- 3 :: พัฒนาระบบข้อมูลที่เป็นพลวัต

โครงการ :: กิจกรรม

- 1:: วิเคราะห์และจัดทำรายงานสถานการณ์เด็กต่างชาติในประเทศไทยปีละ 1 ครั้ง
- 2:: จัดประชุมเพื่อพิจารณาสถานการณ์เด็กต่างชาติในประเทศไทย และจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่
- 3:: จัดทำรายงานระหว่างปี เช่น จดหมายข่าว 3 ครั้งต่อ 1 ปี
- 4:: จัดทำทำเนียบสมาชิก Thai-cord ใน Web Site www.dordek.org และจัดทำ Web board เพื่อแสดงความคิดเห็นและเพิ่มเติมหรือแก้ไขข้อมูล

ยุทธศาสตร์ที่ 2

สนับสนุนให้เด็กต่างชาติในประเทศไทยได้รับโอกาสการคุ้มครองช่วยเหลือ และพัฒนาอย่างทั่วถึงและเสมอภาครวมทั้งสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี

แผนงาน

- 1:: ดำเนินโครงการนำร่องในประเด็น/กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ

และใช้บทเรียนจากโครงการเป็นแนวทางทำงานและรณรงค์ในระดับนโยบาย

2:: เปิดโอกาสและสนับสนุนให้เด็กต่างชาติและครอบครัวดำรงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเอง รวมทั้งเข้าใจ/ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

3:: ส่งเสริมกระบวนการให้เกิดการพัฒนา

โครงการ :: กิจกรรม

- 1:: ดำเนินโครงการนำร่องในกลุ่มเด็กขอลานเด็กทำงานประมงและเด็กทำงานบ้านในด้านการศึกษา การเรียนรู้
- 2:: ใช้บทเรียนจากโครงการเป็นแนวทางในการทำงานและรณรงค์ในการดำเนินนโยบายระดับประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3

พัฒนาศักยภาพขององค์กรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมอย่างมีองค์รวมในทุกระดับและมีประสิทธิภาพแผนงาน

- 1:: สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหา
- 2:: สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพขององค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน
- 3:: ส่งเสริมสนับสนุนให้กลไกที่ทำงานด้านเด็กต่างชาติมีความเข้มแข็งและปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ

โครงการ :: กิจกรรม

- 1:: จัดทำเครือข่ายในการดำเนินงานเรื่องเด็กต่างชาติในประเทศไทย
- 2:: พัฒนาสมรรถนะขององค์กรโดยกระบวนการแลกเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน ประสบการณ์ และความคิดเห็นในระหว่างเครือข่ายที่ทำงานเรื่องเด็กต่างชาติในประเทศ

Table of Content

29	Government policies on migrant children in Thailand
33	The situation of migrant children in 2005
1 ::	Overview of migrant children in Thailand
2 ::	Policy, measures, laws and actions concerning migrant children
3 ::	Problems and obstacles in the implementation concerning migrant children
4 ::	Recommendations on actions to combat the problem of migrant children
5 ::	Preliminary conclusion of the overview of migrant children in 2005
46	Discussions on the situation of migrant children in Thailand
53	Background of the Coordinating Committee on Migrant Children (THAI-CORD)
55	Members of THAI-CORD
56	Operational Framework of THAI-CORD
58	Draft diagram of THAI-CORD operational framework
59	Draft work plan of THAI-CORD

Report on
The Situation of Migrant Children in Thailand
and The Implementation of the Thai Coordinating
Committee on Migrant Children
(THAI-CORD)

---

19 : July : 2005

Government policies on migrant children in Thailand

The government policies regarding the problems of migrant children in Thailand were stated in the opening ceremony of the meeting titled “*The situation of migrant children in Thailand and on the implementation of the Thai Coordinating Committee on migrant children,*” organized on 19 July 2005 at the East-In Hotel, Bangkok. The opening address was made by the Permanent Secretary of the Ministry of Social Development and Human Security and it focused on the government policies to address the problems of migrant children and the roles of the Thai government in resolving them. Concerned agencies were encouraged to translate these policies into practice and to unify them with implementation efforts. The address covers the following points:

The standards of living of the people in the various regions of the world vary according to

political, economic and social conditions as well as the availability of natural resources and the advancement of technology. This is seen in the movement across the borders by people of a country that is unable to keep pace with the capital economy and advancement in information and technology for production and services. These countries are becoming new marginalized countries in the new economic system.

Globalization has impact on cultural, economic and political dimensions of the countries such that it seems as if there is no state, no border nor independence. Cross border investment or movement of funds is deemed to have reduced the rate of migration. The frequent phenomenon however shows that international investments have in fact stimulated cross border migration. This is because of the use of labour-saving production

technologies which results in a higher number of unemployed persons. While the employment rate is decreasing, the labour age population is increasing. These changes contribute to creating more migrants and displaced persons.

The Thai policies regarding the entry into the kingdom by foreigners are open for tourists but rather limited for those who seek permanent residence or work. In the case of work or investment, only specific occupations are allowed for non-Thais. Illegal migrants can be categorized in three: Those who have entered illegally into the country for work, those who are victims of trafficking and those who are displaced as results of wars or disasters in their motherlands. The problems of these three groups are connected with the problem of migrant children in Thailand. The children themselves may fall under these categories directly or may they be children of people in one of these three categories. Children who are born in Thailand are not recognized by the Thai government to automatically have the right to citizenship therefore, they become stateless and are denied several basic rights.

The world community observes the problems of migrant children in Thailand in several dimensions for example rights of the child to protection, care, survival, loving upbringing, good health, education and other aspects of development. The fulfilment of these rights can affect the development and behaviours of the child as well as his/her quality of life and potentials to develop further.

In term of international crimes, Thailand is considered the sending, transit and receiving countries of human trafficking for forced labour, begging, prostitution etc.

Trafficking of Thai Children Aboard

While we are working to combat the problems of migrant children in Thailand, we have to take actions to prevent and correct the problems faced by Thai children and youths in other countries as well, especially those related to trafficking. The key questions are how to create collaboration with the governments, NGOs and networks in all the countries concerned so that they help to keep an eye on the problems of trafficked Thai children, how to get the support, how to promote decent care of Thai victims of trafficking in other countries while they are waiting for the trial and repatriation, and how to prosecute the offenders in a serious manner.

The Thai government under the administration of Prime Minister Taksin Shinawatra has announced the intention and policies on this issue at the international meeting on trafficking in human beings in six key points.

<p style="text-align: center;">::1::</p> <p style="text-align: center;">Build capacity of personnel concerned.</p>
<p style="text-align: center;">::2::</p> <p>Support intelligence exchange among personnel of the sending, transit and receiving countries to create a network of cooperation and common directions for problem solving.</p>
<p style="text-align: center;">::3::</p> <p>Review and improve laws concerning trafficking in human beings so that they are up to date and effective in addressing the problems directly as well as strengthen law enforcement and promote effective and non-corrupt practices among law enforcers.</p>
<p style="text-align: center;">::4::</p> <p>Launch campaign to help the public to understand the problem and give the chance and options to those at risk as a means to prevent them from being trafficked.</p>
<p style="text-align: center;">::5::</p> <p>Provide remedy and rehabilitation services for victims.</p>
<p style="text-align: center;">::6::</p> <p>Change the societal negative attitude towards the victims (stigmatization) so that the victims can be smoothly reintegrated into the society.</p>

The Ministry of Social Development and Human Security have translated such policies into action by giving emphasis on the prevention and

correction of the problems of trafficking in human beings, using two approaches:

- 1 :: Prepare guidelines and memorandum of understanding for government and non-governmental agencies who are concerned with combating trafficking in women and children.
- 2 :: Establish operating centers on trafficking in human beings.

Provincial level

push for the establishment of operating centers in all provinces with involvement of NGOs and the civil society.

National level

set up the centers in all Thai embassies and consulates.

The assistance given to non-Thai citizens are the following:

- In the case that it is not possible to identify the nationality of the victim, the embassy/consulate or internal security agency in the receiving country has the responsibility of identifying the victim's nationality.
- In the case that the victim is an alien whose nationality can be identified, he/she will not be allowed to enter into the kingdom but will receive assistance according to international treaties and humanitarian practice. The Thai embassy/consulate will coordinate with the embassy/consulate of that nation to provide further support.
- In the case that the victim has no nationality but has a residential card or an ID card that shows the residency status issued by the authority concerned and such identity card has been

verified, and that the Labour Attache of the embassy/consulate and the representative of the national security agency in the receiving country agree to assist the victim, an approval can be sought from the Minister of Interior to allow the victim to enter into the kingdom.

and the global society will have to face with the impact we may create.

- In the case that the victim does not have Thai nationality but there is reliable evidence that the victim has a residency in Thailand, the Thai embassy/consulate, the Labour Attache and the representative of the national security organization in the receiving country may coordinate with the Ministry of Social Development and Human Security and the Ministry of Interior to carefully investigate the status of the victim. If the evidence shows that the victim has a residential identity but has lost such the document or is in the process of receiving a permit to stay, and all concerned authorities agree to provide assistance to such the victim, an approval can be sought from the Minister of Interior to grant an entry into the kingdom to the victim.

The meeting on “The situation of migrant children in Thailand and the implementation of the Thai Coordinating Committee on Migrant Children (THAI-CORD)” is a good opportunity to assess the situation and identify ways and measures to combat it in an appropriate manner.

One more point to bear in mind is that if we view a child as a valuable human resource of the world, the formulation of action and development plans will then focus on their rights and opportunities, human dignity, equality and justice. If we consider them in the context of their place of residence, legality and state security, the approaches and measures will then focus on repatriation of these children. Whatever context we may use, we have to be aware that the Thai

The situation of migrant children in 2005 in Thailand

The report on the situation of migrant children in Thailand in 2005 was prepared by the Foundation for Children's Development (FCD) and presented to the meeting on the situation of migrant children in Thailand and the implementation of the Thai Coordinating Committee on migrant children (THAI-CORD) on 19 July 2005.

FCD collected baseline information from officials of both governmental and non-governmental organizations and from relevant academic documents.

The report features the process of the problem, actions taken to resolve it, operational problems and recommendations. The report was presented to the meeting to highlight the importance of the problem faced by migrant children in Thailand and to invite various agencies to collaborate in resolving the problem. The main content of the report is the following:

1. Overview of migrant children in Thailand

1.1 Reasons of entry into the country

It can be concluded that children from the nearby countries enter into Thailand because of the following push and pull factors:

Push factors

- Political problems including political instability, the need to escape from forced labour, the

oppression by the government, and ethnic minority problems.

- Economic problems such as poverty, unemployment.
- Social factors such as desire for a more comfortable and modern lifestyle resulting from consumption of media and first hand information from those who have been to Thailand.

Pull factors

- Economic development in Thailand.
- The need for cheap labour to compensate the labour in the country.
- Illegal job agents who smuggle workers to work along the borders.

1.2. Numbers of migrant children in Thailand

The migration trend is often that a greater number of people want to relocate more than the ability of the end destination to receive them legally. This has resulted in the smuggling of people to enter the countries illegally by various means. Thailand has not systematically collected in a database the information about foreign people who live in Thailand therefore it is difficult to even try to estimate the number of migrant children. Most of the data available are based on estimates of concerned agencies, by studies of academic institutions and by the media.

Examples of data concerning migrant children:

The Population and Social Research Institute of Mahidol University found that there are at least 100,000 migrant children in 43 provinces where employment of migrant workers is allowed.

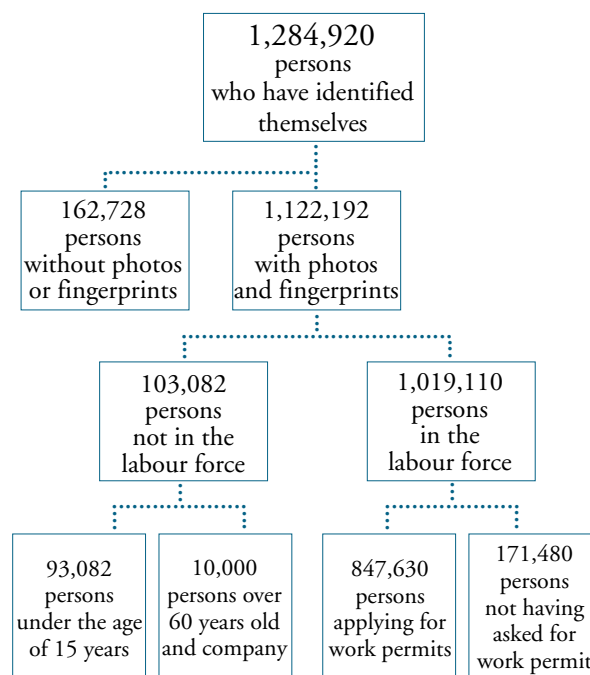
Other estimates by government and non-governmental organizations:

- 169 migrant children were assisted by FCD during 1997-2000 and 200 (2001-2004).
- 14,500 children were detained at the detention centre of the Immigration Office for offending the immigration law (1995-1997).
- 341 children were repatriated by the Immigration Office (2002-2003).
- 2,601 children were placed in reception homes of the Department of Social Welfare (1998-2000)

As of 31 August 2004, the numbers of migrant children who have registered in the household registration system all over the country, according to the Act on Migrant Workers B.E. 2547 (2004), with the Office of Irregular Migrant Labour Administration are the following:

- 59,331 infants and children up to 11 years old,
- 15,944 children between 12 to 14 years old, and
- 1,032,252 migrants between 15 to 60 years old, and
- 10,000 migrants above 60 years old.

As of 31 May 2005, the numbers of migrant children who have registered in the household registration system all over the country, according to the Regulation on Irregular Migrant Workers B.E. 2547 (2004) show that there are 93,082 children who were under 15 years old. The detail is according to the diagram of the Operating Centre on the Regulation of Irregular Migrant Workers of the Department of Employment, Ministry of Labour:

In the academic year of 2004, there were 5,299 children who crossed the borders from the nearby countries to attend schools along the borderlines within the educational areas of Thailand. These children came from three countries:

Myanmar = 3,942 children
Laos = 948 children
Cambodia = 409 children

1.3 Nationalities of migrant children and their locations

The nationalities of migrant children found in Thailand include for example Burmese, Laotian, Cambodian, Chinese, Vietnamese, Bangladeshi and Indian. The highest number is Burmese. Migrant children are scattered in all regions of Thailand but more is concentrated along the borderlines.

Based on the data of migrant children in the household registration records all over Thailand

(as of 31 August 2004) by Office of Migrant Labour Administration, the first five provinces with great numbers of migrant children from infants to 14 years old are:

1. Tak = 12,525 children

:: 6,478 boys and 6,047 girls ::

2. Ranong = 9,288 children

:: 4,934 boys and 4,354 girls ::

3. Kanjanaburi = 6,432 children

:: 3,399 boys and 3,033 girls ::

4. Phang-Nga = 3,918 children

:: 2,287 boys and 1,631 girls ::

5. Samut Sakorn = 3,582 children

:: 1,954 boys and 1,628 girls ::

1.4 The way by which migrant children come into Thailand

- Children follow the families to come to Thailand.
- Children come into the country by themselves, come with friends or persons whom they know.
- Children come to Thailand through an arrangement of a trafficking ring.
- Children are born in Thailand.

1.5 Routes and methods of entering into Thailand

The main routes that migrant children use to enter into Thailand include:

Borders between Thailand and Cambodia

- Surin: Kabcherng, Prasat and Ban Kok districts
- Srakaew: Tapraya and Aranyaprathet districts
- Trad: Klongyai and Koh Kong districts

Borders between Thailand and Lao PDR

- Chiang Rai: Chiang Saen, Chiang Khong and Wiang Kan districts
- Phayao: Chiang Kham district
- Nan: Chalerm Prakit district
- Nakorn Panom: That Panom and Tah Uten districts
- Nong Khai: Sri Chiang Mai and Tah Bor districts
- Mudahan: Dontan and Sompoi districts
- Amnart Charoen: Chanuman district
- Ubon Ratchathani: Kemmarat and Piboon Mungsaharn districts

Borders between Thailand and Myanmar

- Chiang Rai: Mae Sai and Chiang Kong districts
- Chiang Mai: Fang district
- Mae Hong Son: Khun Yuam district
- Tak: Ta Song Yang and Mae Sod districts
- Kanjanaburi: Sangkla Buri and Tong Pa Poom districts

1.6 Status of migrant children in Thailand

Children as accompanying minors

Information available shows that both child and adult migrants live together in crowded conditions in either rented rooms or houses with many rooms for rent. In one room, 10-15 occupants can be found. They live in communities that are specifically occupied by themselves or mix with Thai communities. Common problems are those related to health, hygiene, communicable diseases, poor and inadequate toilets. Often, they use public open space as their toilets and this creates environmental problems. Trash management is inappropriate or ignored. Water resources are contaminated. Drug problems are common. Many of these communities are close to entertainment areas.

The Head of the Ranong Public Health Office confirmed that the above information corresponds to the information presented in the meeting on migrant children in Ranong in 2002. Communities of migrant people often suffer health problems. Most residents do not wear shoes, eat with their hands, use the sea as their toilets etc. 210 migrant children aged 3-14 years however received educational and health services from the three Youth Training Centres along the borders operated in cooperation with local communities, government offices and NGOs.

Child labour

Types of child labour can be grouped into two according to the working periods:

1. Children who work temporarily such as those who seek seasonal work for 10 days to 3 months. These children can be found along the Thai-Lao border in Mukdahan where they come to work during school holidays. Other locations are along the Thai-Burmese borders in Tak and Kanchanaburi.

2. Children who come for permanent work who can be found along the borders and in provinces and big cities.

Types of work

1. General services such as domestic work, restaurants, child care and petrol service stations.
2. Agricultural work such as in orange plantations, rose gardens, sugarcane plantations, animal husbandry.
3. Industrial work in factories.
4. Other work such as construction, work at petrol service stations.

Problems

The FCD annual reports of 1997 to 2004 found that migrant children did not receive enough food proportionately to their need for development. Some children only ate one meal a day. Sometimes the meal is composed only of a package of instant noodles to be shared among three children. Children had to work hard between 10 to 12 hours a day. Some of them had to work longer hours because they had to do housework for the employers. Most children had only 4-6 hours of rest and a few said that they slept only an hour a day. Children lived together in crowded rooms without bedding. Sometimes they slept in storage rooms. Most of them never got to go out of the establishments or homes of the employers knowing that they resided illegally in the country.

Street children and child beggars

Street children in Thailand are of various nationalities. NGOs report that there are children from Myanmar (as well as Mong and Tai Yai ethnic minorities), Lao PDR, Viet Nam, Bangladesh and Sri Lanka who are detained at the Detention Centre of the Immigration Office. These children either come with their families or alone. Very few of them live together in Thai communities and work as labourers in farms. Children have the status of accompanying minors and work in petrol stations, shops, households, plant nursery etc. in Bangkok and the nearby area. (FCD Annual Report 2000-2002)

Number

- Information from 13 reception homes of the Department of Public Welfare shows that there are 1,064 migrant children in these homes.

- The survey to establish data of missing persons as a means to fight trafficking in human beings conducted by the Mirror Art Group in 2003 found 33 street and begging children in Bangkok. The survey was done on 1% of the Bangkok areas. It is estimated that there could be as many as 3,100 street and begging children in Bangkok, a figure which excludes migrant children who sell flower garlands and facial napkins to tourists in entertainment areas.

Problems

Information of the Department of Social Welfare in 2003 describes briefly that migrant children live in crowded communities and come out to beg on streets in public areas. Children are obviously affected by the pollution due to the long exposure on streets. They do not receive enough food for their development and growth. Children are at risk of being lured to take drugs or to participate in drug trafficking or commercial sex services. This information is similar to revelations at a meeting on trafficking in children from Cambodia held in Srakaew province in 2003. The meeting described the situation of Cambodian children around Rong Klua market that they were obviously malnourished, drug addicted and aggressive. They quarreled over jobs and they were taken advantage of by others. They lacked educational opportunities and therefore came to Thailand to beg.

Children in commercial sex

Problems

The dignity and rights of these children are violated by the trafficking gangs. The children become only goods that traffickers can sell. Other problems include labour exploitation, physical abuse, confinement, HIV infection and STDs.

Children are deprived of their rights, lack protection because of lack of nationality, cannot go to school and do not receive adequate health care necessary for their development.

Children born in Thailand of migrant parents

It is difficult to establish a number of children born of migrant parents as these children are born in many health centers. Two examples that can be cited are:

- An estimate for the period from October 2000 to September 2004 of 14,296 children from 66 public hospitals.
- An estimate for the period from October 2001 to September 2002 of 15,772 from 76 public hospitals and one private hospital (Sri Vichai 5 Hospital, Samut Sakorn).

Information from System Development Group, Office of Health Care System Development, Department of Health Care Promotion, Ministry of Health.

Problems

The first problem is the inability to establish an exact number of new born migrant children both in health clinics and in communities. This has resulted in children having difficulty in receiving birth certificates known as "Tor Ror 1/1 Form." It is found that hospitals or health clinics were ready to issue birth certificates to children of migrant workers but the hospital staff observed that migrant parents did not take such certificates back with them. It could be possible that the parents were not aware of the importance of keeping identity papers issued by the authority. Although the hospital and NGO staff tried to explain this to them, this could not break through the language barrier and their mindset. As a result, nearly all

of the children of migrant workers do not have birth certificates therefore not are not able to access educational, health and other services in Thailand and in their home countries.

2. Policy, measures, laws and actions concerning migrant children

Labour aspect

The policy of migrant workers registration started in 1996 by asking the employers to accompany their illegal migrant workers of Burmese, Laotian and Cambodian nationalities in 39 provinces to register for two-year permits. As a result, 323,123 migrant workers came forward to register. In those days, family members were not allowed to ask for registration although migrant workers usually entered Thailand with their entire families. Therefore, family members had to stay here illegally and this included children who came for work such as street children and trafficked children. There was no precise data of migrant children in Thailand. From 1998 to 2000, the registration of migrant workers was done once a year while there were tight measures to arrest those who did not register, including migrant children, in all areas. These unregistered groups were then repatriated to their countries.

In 2001 and 2002, the registration policy was extended to cover all provinces and include 10 types of occupation. The problem however remained at the practical level such as the issues of registration fees and the protection of labour rights when the workers wanted to change jobs. As a result, the number of registered migrant workers was lower than anticipated during the registration extension period from 568,249 to 430,074 in 2002. Still, it

was not possible to establish the figures of migrant children from various countries. Other problems that followed included those of new born children in Thailand and children who were victims of trafficking, the latter of which fell prey to traffickers who promised them of a possibility of being registered in Thailand.

Such the policy did not cover migrant children in terms of information and administration to address the problem and actual situation. In 2004, there was an amnesty for illegal migrants in Thailand to allow them to come forward and register as non-Thai residents. This included workers of Burmese, Laotian and Cambodian nationalities. The data of 31 August 2004 showed the following:

Migrants from birth to 11 years age

59,331 (5.36%)

Migrants from 12 to 14 years age

15,944 (1.44%)

Migrants from 15 years age and above

1,032,252 (93.20%)

The total number of registered migrants was then 1,107,527 persons. This data reflected that there were children who followed migrant workers but still it was not possible to officially establish how many migrant children were really in Thailand. Although there was a policy to register migrants, there was a lack of clear action plans for implementation, which should be linked to public health and educational policies for these migrant children in order to meet the requirement of the UN Convention on the Rights of the Child.

Aside from the policy to register migrant people into the citizen registration system and to grant work permit to migrants of the three nationalities, the Thai government has collaborated with the governments of the three countries to formulate Memo-

randa of Understanding on employment. The major approach was to prove the status of these illegal migrants and legalize them as migrant workers for the purpose of administration and solution of migrant workers problems in Thailand.

It is evident that such a policy is very important to demonstrate the acceptance of the Thai government on the need to address the situation and problems of migrant workers and their families. The government focused on making an effort to address the problem positively and in collaboration with the sending countries. Although implementation was still problematic, it helped to bring many migrant workers and families into the open. One main problem that remains is how to reach illegal migrant workers and children who are still in many areas of the country.

Protection aspect

The policy to protect migrant children is to address the problem of human trafficking, especially that of children, for forced labour and sexual exploitation. This is a violation of human rights to which the world community is paying attention and trying to accelerate efforts to address it as a matter of urgency. Thailand is viewed as being a country of origin, transit and destination of trafficked victims. In 1996, the Cabinet approved the policy and action plans to eliminate commercial sexual exploitation in children. The operation had been going on for six years before an evaluation was conducted. Since trafficking involves directly the trade of women and children across the borders, the sub-committee to coordinate the fight against trafficking in children and women therefore proposed a national policy and plans to prevent, suppress and solve the problem of child and women traffick-

ing within and across the borders. This policy was approved by the Cabinet on 1 July 2003.

The proposal was well received by the government and non-governmental sectors. Memoranda of Understanding involving government and NGOs were established at the regional, national and international levels:

1 :: Agreement on joint actions of government agencies involving in combating trafficking in children and women B.E. 2542 (1999) and the second memorandum of 2003.

2 :: Agreement on action of NGOs involving in combating trafficking in children and women B.E. 2546 (2003).

3 :: Agreement on action of agencies involving in assisting children and women victims of trafficking in 9 northern provinces B.E. 2546 (2003).

4 :: Memorandum of Understanding between the governments of Thailand and Cambodia on bilateral collaboration to eliminate trafficking in children and women and to assist victims of human trafficking B.E. 2546 (2003).

The various agreements have resulted in formulation of measures and mechanisms to protect migrant children, especially those who are victims of human trafficking and in the search for a systematic solution to the problem and effective translation of policy into action. There is a need for collaboration from the community to the national level in order to resolve the problem effectively. The trafficking in human beings is in the national agenda that all agencies have to cooperate in the combat of the problem at the practical and policy levels.

For other groups of migrant children whose rights are deprived and who lack protection, there are no policies and measures to protect them directly.

Children receive protection as stipulated in the Thai labour Protection Act B.E. 2541 (1998) concerning children who face with problems at work. Under the criminal and civil codes, these children could receive protection concerning their physical and emotional well being and property. Moreover in 2003, the Child Protection Act has been enforced. The Act defines a “child” as “an individual who is below 18 years of age except one who has reached an age of maturity by means of marriage.” This Act covers all children including migrant children. It emphasizes the treatment towards children by families, communities, society and concerned agencies. A minimum standard of care is stipulated and protectors of the children include not only the parents and guardians but also employers who employ children to work.

Public health aspect

The Ministry of Health has no specific public health measures concerning migrant children but has taken actions along the registration of illegal migrant workers by means of provision of services and health care. The principles are parallel in the central and practical levels in that care is to be given regardless of nationalities. However, it has been reflected that the practice at the provincial level is not uniform and there is a lack of clarity in several aspects of implementation and care giving services by each health station, especially with regards to issuance of birth certificates of migrant children. This has been a constant problem and there have been efforts to correct it both at the policy and implementation levels but not much has been succeeded. The main issues are the attitude towards migrants and the lack of clarity in regulations. In addition, the registration of migrant workers has created a greater workload for health personnel while the number of staff has not increased and capacity building has not taken

place. The participatory spirit has not been cultivated among all sectors so that they could cooperate fully to resolve the problem. These sectors include the general public, the private sector, NGOs who are concerned with this problem and most importantly the migrant workers themselves.

Public health policy at the provincial level in many areas places importance and demonstrates positive approaches towards migrant children and families. This is especially true for communities along the borders and where there are a lot of migrant workers and children for example in Samut Sakhon, Ranong and Mukdahan. The service provision is based on collaboration at the provincial level that views prevention and combating health problems of migrant children and families as an important issue. Although several provinces do have policies and implementation plans, the policies are implemented only in a few places. The work also still lacks a pro-active approach that can sufficiently prevent and suppress diseases and promote good health among migrant children and families in many areas.

Education aspect

The Thai government has adopted international treaties concerning the human right to education as specified in the *UN Universal Declaration on Human Rights 1948 and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights of 1966 and especially Article 28 of the UN Convention on the Rights of the Child which states that ‘States Parties recognize the right of the child to education, and with a view to achieving this right progressively and on the basis of equal opportunity, they shall, in particular: (a) Make primary education compulsory and available free to all.’*

It can be seen that these commitments are in line with the National Education Act B.E. 2542 (1999), and the Compulsory Education Act B.E. 2545 (2002) *that specify that the provision of education has to be granted to individuals on the equal right and opportunity basis so that they can receive basic education of not less than 12 years and that this education has to be accessible, of good quality and free of charge.*

The practical complication is found when interpreting the meaning of the word “individuals” whether or not it is exclusively an individual of Thai nationality. The implementation methods of agencies and institutions are therefore not along the same line. The problem that follows is the refusal to enrol migrant children into schools or the children are accepted but do not receive proof of their educational achievement (more detail in “Implementation Problem.”) In fact, an education certificate can be issued to such a child with a remark on the certificate “no legal identity according to the law on citizen registration,” which is in compliance with the Education Ministerial Regulation concerning Date, Month and Year of Birth of Pupils and Students in Academic Institutions B.E. 2535 (1992). In practice, it is always the same problem of interpretation as well as of lack of human resources and budgets for schools and academic institutions. This is a key factor that prevents migrant children from receiving education.

At present, the Ministry of Education is trying to revise existing regulations to comply with human rights standards on education. The ministry will focus on regulations that are problematic and not in compliance with the commitment that Thailand has recognized. This will improve the educational policy for migrant children to be along the same line with the existing policy on education for disadvantaged children, approved by the

Cabinet in 2004. The policy will be beneficial to migrant children and will reflect the principles of opportunity, equality, multi-dimensional learning, human rights and human dignity.

3. Problems and obstacles in the implementation concerning migrant children

1 :: There is a lack of data and overall picture of migrant children due to the limited scope of data collection and difference in implementation methods of the agencies concerned that collect only data of their target groups and under the framework of their implementation. There is a lack of an overall picture. In addition, migrant children are hidden, mobile and scattered in many areas including those who are newly born in Thailand and those who move from place to place with their families. Exact numbers of these children are difficult to establish.

2 :: The inability to reach migrant children due to their particular characteristics and the lack of statistics make it difficult for services and support to reach these children.

3 :: The agencies concerned in governmental and non-governmental sectors are not well connected and do not sufficiently coordinate with each other, especially in the area where problems of migrant children can be addressed. Each agency has its own target groups and has no platform to exchange with others. Only some issues of migrant children are addressed.

4 :: There is no government agency directly responsible for the issue.

5 :: There is a lack of common and clear policy and plans on migrant children. The networks, mechanisms and policies only cover part of the problem. Due to the lack of responsible bodies, measures and policies, only some migrant children receive care, protection and assistance.

4. Recommendations on actions to combat the problem of migrant children

4.1. Information system

4.1.1. There should be a system to collect information of all groups of migrant children for the purpose of planning and implementation, with a specific responsible agency to plan the system, link it to other agencies that work on migrant children and maintain and update the system on a regular basis.

4.1.2. A pilot project on information system of migration children should be tried out with cooperation of all concerned at the field level.

4.1.3. The registration system of migrant children and families should be clearly separated from the information of children under 18 years old.

4.1.4. All new born migrant children should be registered.

4.2. Policy and plans

4.2.1. There should be clear policy and plans on migrant children and standard guidelines for implementing agencies, especially with a link to policies on rights, health and education.

4.2.2. The policy and strategy on administration of migrant workers have to consider migrant children in particular. The mechanisms at the national and regional level have to involve agencies who are working for children.

4.3. Measures and implementation

4.3.1. There is a need to lobby for clear implementation plans on registration of migrant workers and family members.

4.3.2. There should be common action and evaluation by agencies with migrant children for the prevention, protection, assistance, development and social reintegration of these children.

4.4. Organizational and staff capacity building

4.4.1. Personnel working for migrant children need to have understanding and skills in many aspects that are different from the Thai children. There should be a plan to build capacity of the organizations and personnel at several levels. More training curriculum, handbooks, training materials and teams of trainers should be created.

4.4.2. There should be more network groups to promote interventions for migrant children and forum to exchange experience and identify ways to work together.

4.4.3. Academic institutions should develop curriculum and knowledge base on social work, educational services and assistance for migrant children as well as train personnel in this area.

4.5. Awareness raising campaign and creation of a positive attitude towards migrant children

In general, Thai society still lacks knowledge and understanding about migrant children. People do not have the right attitude and this has resulted in discrimination against migrant children. The problem is not addressed effectively. There should be plans for campaign to create awareness and understanding on this issue and on the cultural dimensions of the problem.

5. Preliminary conclusion of the overview of migrant children in 2005

The coordinating committee on migrant children submitted preliminary conclusions on the general situation of migrant children in 2005 on 21 April 2005 at the meeting room of the Office of Child Welfare Promotion and Protection. It has concluded the results of the meeting for the purpose

of consultation and further recommendations to be incorporated into the report.

The main conclusions are:

5.1. Opening address by Chairperson

The chairperson of the coordinating committee explained the objectives and gave an opening address of the meeting to consult and comment on the report on migrant children in Thailand.

There has been an influx of migrant workers including children who come to seek employment in Thailand. Since 2001, the government has launched a policy to administer migrant workers by requesting them to register for work in Thailand. In 2004, the registration methods have been adjusted allowing accompanying persons to request for residency in Thailand but not to work. Such implementation has no measure to examine the ages of accompanying persons therefore a lot of children have been trafficked through the trafficking ring. Government and non-governmental organizations have been working actively to prevent and resolve the problem.

Migrant children in Thailand continue to face many problems. There is a lack of statistical data on these children that would help in analysis and planning. The first meeting of the coordinating committee on migrant children was convened to find ways to address the issue. The meeting was attended by member organizations such as the National Council for Child and Youth Development, Foundation for Child Protection Development and Foundation for Children's Development (FCD). A representative from the ILO/IPEC attended and provided comments to the meeting. The meeting assigned FCD to collect preliminary information on migrant children in Thailand and planned for the second meeting to present the overview of the situation to govern-

mental and non-governmental agencies concerned and consult them of the way forward.

This meeting is aimed at consulting with representatives of concerned agencies in areas of education, labour, laws and NGOs so that they can provide inputs to the draft report and to discuss the work of THAI-CORD.

5.2. Recommendations of the report on the situation of migrant children in Thailand

5.2.1 Mechanism development

Development of a database on migrant children.

The Ministry of Labour offers residential registration to aliens of three nationalities so that they can reside in Thailand. The Ministry of Education should play more roles in surveying and collecting the data of migrant children so that the data can be used for finding measures to assist the children whose data are already available. The existing system of registration should be made more efficient especially when it concerns examination of children's ages and working conditions. Such information should be shared among relevant agencies so that service provision and protection can be offered effectively.

Moreover, there should be surveys on children who do not come to register by ways of promoting the role of local administration organizations in the locality in the collection of data so that the data obtained are as realistic as possible and can be used for identifying measures to respond to the problem.

Budget allocation for the implementation.

This is a major problem in the implementation of several ministries that are unable to allocate budgets appropriate to the extent of the problem in Thailand. This is due partly to the lack of understanding among these agencies about the problem of migrant children. The meeting proposed that more participation of government and non-government agencies and their understanding on the issue should be promoted.

- There are still gaps in existing policies and measures to prevent and combat the problem faced by migrant children. There should be a review of the situation among concerned agencies in all sectors and a concrete national plan of action on migrant children.
- There should be pilot projects for migrant children especially along the borderline and areas where there is a high concentration of migrant workers and families for example in Samut Sakorn, Tak, Ranong. Project experience should be documented and replicated in other areas where there are similar problems.
- There should be follow up and collection of baseline information on update of laws, ministerial regulations, policies and measures including a creation of mechanism for concerned agencies and personnel to keep up to date with the situation of problems. The meeting proposed that relevant laws, regulations and cabinet resolutions are collected both in the forms of an update report and of information resource for exchange through networks.

5.2.2 Social integration

- The survey and registration of migrant children will enable the children to gain a status while in

Thailand. The meeting recommended that surveys should be done in different areas as well as 13-digit registration be done for migrant children who reside in Thailand. The 13-digit registration will enable concerned agencies to allocate budget support and is the condition for children to gain access to various welfare services.

- The provision of services and welfare including education, public health and the protection of rights has to take into consideration human rights, cultural rights and equality. This will generate positive attitude and views towards Thailand among migrant children and their families including children of ethnic minorities and refugee children.
- The attitudes of employers and society towards migrant children should be improved in order to prevent the violation of rights and exploitation, to cultivate the understanding that migration is a right that a human being can exercise and to promote non-discriminatory treatment towards migrant children.

5.2.3 Access to equal benefits

- The solution to the problem of migrant children in Thailand has to take into consideration the children's right to equal treatment especially the right to basic amenities of life such as education, health care and legal protection. The meeting proposed appropriate forms of education for migrant children such as migrant children informal learning centers that are sensitive to cultural and linguistic differences as well as to children's limitations or actual livelihood and that aim at preparing these children for further development. For example, vocational skills training for refugee children do not help them to find any employment due to their confinement to camp premises, especially when such a training scheme does not have measures regarding funds

and marketability that will help trained youth to find employment later on. Another possibility is to allow migrant children to attend non-formal education classes at the NFE centers already present in many areas.

- It is important that responsible agencies see the importance of providing educational services to migrant children. The meeting exchanged views about the field visit by the Permanent Secretary of the Ministry of Education to investigate the local situation. The visit has resulted in the arrangement of educational services to children in remote areas where such services have not yet existed e.g. in the refugee camps and in communities along the borders.

5.2.4 Prevention

- There should be effective and practical measures of prevention so to reduce illegal migration both in the forms of smuggling and trafficking. If the numbers are decreased, the implementation to resolve problems of migrant children in Thailand will be more manageable and the magnitude of the problem will not become bigger.

- It is not possible to prevent children to migrate into Thailand as long as there is no cooperation of the origin countries. There should be ways to raise awareness on the problem in these countries by ways of collaborative network to plan strategies and actions. Such the network should involve the ASEAN communities in order to make the implementation more effective and to promote a common development mechanism among the member countries.

5.3. Recommendations

- For the next meeting, there should be a draft of the three-years plan to prevent and combat the

problem facing migrant children in Thailand. It should be a big meeting that mobilizes support of all relevant agencies both in the government and NGO sector as well as international organizations.

- There is a proposal to develop a work plan that focuses on “education” as priority. The meeting proposed to review such the plan in the national meeting and divide the subjects according to responsible agencies to find ways to implement such plan.

- The presentation of the report in the next meeting should include the background of the coordinating committee and the report of the previous meeting, names of organizations concerned, and the update of rules, regulations and cabinet resolutions regarding migrant children.

Discussions on the situation of migrant children in Thailand

The Thai Coordinating Committee on migrant children organized the meeting to discuss the implementation plan of the Committee on 19 July 2005 at East-In Hotel, Bangkok. The address was made by the Permanent Secretary of the Ministry of Social Development and Human Security focusing on the government policies towards the problems facing migrant children and the roles of the Thai government in resolving them. Concerned agencies were encouraged to translate these policies into practice in conformity with implementation efforts. The statement has the following essence:

1. Laddawal Wongse-Sriwongse Parliamentarian/Chairperson of the Commission on Children, Youth, Women and the Elderly Affairs

The prevention and solution of the problem of migrant children in Thailand has to focus on the safety of these children. They the right to live without being exploited and tortured, to decent living conditions and to have dignity in their living as anyone else in the society. The children should receive opportunities in basic education and health care.

We have to start from the community, which is the most important unit. If we involve the communities in the prevention and combating exploitation, migrant children will suffer less. We have educated the members of communities who, when informed, will have an increased knowledge and understanding on this issue. This will then ease the work of relevant agencies both in the government and private sector that will be

able to work on prevention and solution of the problem more effectively and efficiently. I believe that setting up community centers for family development will contribute to resolving this problem and the centers can involve community members, women leaders and NGOs. We can get community members to participate more in collecting information in our own communities and playing watchdog roles to support the agencies that are working in the same areas.

The next step is to encourage participation at all level - among the people themselves, among the administration and legislation bodies, between countries, between governments. There should be collaboration to support each other and negotiation to exchange information that will help in combating the problem. In the legal areas, we have the National Child Protection Act B.E. 2546 (2003) Article 6 which provides that a responsible official be appointed. So far there has been no action in this part. The Commission has requested an update from the responsible ministry. If such an official is not in place, the law cannot be well enforced.

The last issue is mass media. We have to involve mass media to help us educate the public. The society has to understand why we have to study the situation of migrant children. We have to ask mass media to help us to change the attitude of the public toward these children, who need to be accepted and be able to live in harmony within the society. When children are recognized, the problems surrounding them will be reduced accordingly because we will get more support from various parties.

---

2. Premjai Wangsiripaisarn

Reseracher, Asian Studies Institution,
Chulalongkorn University

The problem of migrant children is multi-dimensional. It starts first with the number of children. We do not know exactly how many there are. It is difficult to estimate a figure because in the past migrant people only lived along the border areas. Now migrant people are all over the country and they live everywhere. The Office of National Security should have a most realistic estimate but it is still unable to establish the exact number of migrant workers. At present, we try to resolve the problem by registering migrant workers and family members. This should be the right approach. We know that migrant workers bring their families with them so when they register, we will know how many they are. However, we know that not all of them come for registration. There are some who do not come forward. Still, it is good to start from this point.

The second problem is concerned with children who are born in Thailand. What we know is that from the families that come into the country, the ratio of newborn children is around 10% of the fertile-age women. That means that there should be about 200,000 children per year. Some of them are sent back to their countries, some stay behind. We have to calculate how many children there are at present but we do not have precise information to establish it. How will we solve the issue of children being born every year? Another observation is that family planning among migrant workers is low. The statistics of the Ministry of Public Health estimate that 2% of migrant female workers come for family planning services. This is another issue that we have to

consider. Will we control the birth rate among this population? This may violate their rights to reproduction. We will need to do educational campaign to raise their awareness about family planning. However, we found that the figure of abortion cases is also high. This means that the desire for having children is not necessarily high among them. We have to find ways to address this problem.

The third problem regarding migrant children is that there are many NGOs who are working on this and encounter children in difficult situations. Children are easily abused because they are children. However, the abuse is found not only among working children but also adult workers. They do not receive the pay or their pay is less than that of Thai workers. This has caused an increase in hiring migrant workers at present. Therefore, the policy on administration of migrant workers has to cover all aspects. We do promote growth and we grant privileges to industries, is it possible to make sure that they do not hire migrant workers? If they receive the privileges and hire cheap labour, this can increase the number of migrant workers even further and labour exploitation will follow. This is a policy question that we have to address.

The fourth problem is about child development which can be viewed in two aspects. First, children have rights to life and to receive identity at birth. I understand that children are now better protected and get birth certificates if they are born in government and private health stations. This certificate states clearly the nationalities of father and mother therefore brings a nationality to the child. Officials at the practical level should understand this but many of them fear that parents will misuse the birth certificates, which in

fact is not possible. When officials do not have the right understanding, this leads to a wrong practice and their refusal to issue birth certificates to these children. We have to now think about how children who are born outside of a health clinic can get certificates of their birth, no matter what nationality they have.

The fifth issue is the basic rights of the children to receive health care. The Ministry of Health has worked well on this although children may not have registered nor have birth certificates. The Ministry takes a pro-active approach by not waiting for children to come but going out to them in the field. This is the right way of addressing the problem.

The sixth element is education which can be divided into two parts. We will skip the children who are under shelter care. Migrant children receive education in two ways i.e. an education that is arranged for them by NGOs and one that is arranged by the informal education system. The problem of this type of education is how to ensure the quality and that it is not a waste. If it is a primary-level education, what will happen after this level? How can we continue to provide more education to them? Will a home school be possible? The Ministry of Education has to look into this area or create a kind of informal education classes which parents can organize among themselves. Then, there will be a problem of validation of their level of education. Is it possible for migrant learners? The Ministry has used this policy for many years. In 1992, it was clear that children without documentation including migrant children could receive schooling in Thailand. The problem is found at the implementation level that some schools do not accept migrant children because of various reasons - children have no educational records, children are illegal immigrants in Thailand.

Schools were afraid to break the rules by taking in these children. Some schools took in the children and noted in the register cards that they were migrants (no documentation). This caused some problem when the children wanted to further schooling. However, this will soon be resolved.

There are some areas where children do not get to go to school although there is a policy for it. This is due to several reasons, mainly because policies keep changing. While it may be clear at the ministerial level, some action-level agencies are still uncertain about how to treat migrant workers whether or not to give them a legal status or allow them to stay temporarily in the country. Therefore children who are part of this migrant population are affected by this uncertainty. Some schools do accept migrant children and help them to get some kinds of certificate like other children. Migrant children still have financial problems although the education is free up to 9 and 12 years. This is because free education does not mean there are no expenses in order to stay in school. The problem is also common for Thai children who have some difficulties in covering school expenses. It is also found that parents fail to register as migrant workers and put children to school. If parents are arrested, what happens to the children? While parents are free but waiting to be registered, the child needs to stop schooling for a month or two because the parents may want to go back home first. This affects the continuation of a child's education. This is the problem that we have learned from the data obtained from schools where migrant children are admitted.

The way we used to solve the problem has relied on the national security as a primary concern. Therefore, the concept towards migrant workers is that of controlling and the rights to be granted to the children is of a secondary concern. The

problem is to control the movement of migrant people so that they stay in certain places. They are confined in many ways which is against the principles of human and basic rights. If the approach remains, there will be unavoidable effect on the children. The practice towards children has been improved in that children will not be detained or repatriated if they are arrested but will be assisted. However, children are divided into two groups. The first is those who come into the country willingly. How do we protect them from having their basic rights violated? What protection shall we give so that they receive what they should receive, that they are not lured or trafficked? The other group of children are those that come with their families. We cannot separate the problem of the parents from that of the children. If parents enter the country illegally, children are considered the same. If parents are arrested, what will happen to the children?

This is another issue that we should review. The entrance of children into Thailand has lately been due to socio-economic reasons. However, political problems have been a major issue for countries such as Myanmar. Therefore the problem cannot be combated directly as is the case of Cambodia and Lao PDR. Myanmar is a more complex case that depends on bilateral collaboration. It is difficult to pinpoint a responsible body because the Thai government thinks that this is the problem of the neighbour country. It is their internal conflict. Therefore the problem should be resolved at many levels with countries with whom we can negotiate. Otherwise, other strategies have to be found. The authorities who are responsible for registration of migrant workers should know very well the impact on migrant children. What is the progress of the proof of nationality of migrant workers? We have signed Memoranda of Understanding with three coun-

tries; what is the progress? We have not yet started to prove identity of Burmese migrant workers. This is another pending issue.

---

3. Boonsom Pimnoo

Policy and Plan Analysis Officer, Special Affairs Division, Office of the Permanent Secretary of the Ministry of Education

---

When Mrs. Laddawal served as House Speaker under the administration of Mr Anand Panyarachun, there were several major changes in the Ministry of Education. There was an opening door for people whose identities awaiting confirmation to enter into the educational system by referring to the UN Convention on the Rights of the Child or basic human rights. Therefore, schools have developed records especially for migrant children.

The development of human resources sees that “education” is the most important element to ensure the quality of life of human beings and their peaceful existence in the society. Education is a main thing that every unit in the society has to pay attention to. Personally, I did not pay much attention to this until I went to Japan and met with Thai workers over there. I learned that they had to live without dignity and were exploited in many ways. What reflected clearly was that they were not well educated. Thai women were abused and Thai children born over there did not get enough care. The same problem exists in Thailand. Therefore, education is a main issue.

We can see that education creates change in everything. At least, in society, children who are educated will have some change. The creation of records of people without nationalities B.E. 2535 (1992) was based on the principle that children without documentation should be able to go to

school. Before that, these children were refused access to school and had to wait for their identity to be verified. This took a long time and these children grew too old to attend school. This certainly affected their development.

Our regulation came into force on 15 February 1992 before we acceded to the UN Convention on the Rights of the Child. We found that by dividing migrant people into 8-9 groups created problems in addressing the needs of their children. At present, we do not have only Laotian, Vietnamese, Nepalese or Chinese ethnic people but also other nationalities that flow into Thailand including the people of Thai ethnic minorities. We made it more complicated by dividing them into groups. The practice of the government is to refuse the recognition of their status for fear of disturbing the national security. Refusal is safer. However, many children get the chance to go to school but may suffer certain treatment such as being in school but not listed in school records, graduating from schools but receiving no certificate but a certificate that says this child has been to this school, which is not useful. This shows that children do not receive development as they are entitled to and this becomes a vicious circle among migrant children. Many social mechanisms in Thailand have been strengthened to promote human security. Education is an asset of humanity. It is human dignity and we have to make sure that everyone gets it.

The major problem caused by the use of the 1992 regulations is the stigmatization that the children without documentation face when enrolling in school and undertaking any legal acts. They are denied the services on the ground that they have no legal papers. We brand these children because they do not have an identity card. We should rely on the educational philosophy that giving edu-

cation helps develop human resources. At present after the new Constitution is enforced, there is now an education law and a compulsory education law. Most importantly, there is a strategy to correct the status of individuals; this was endorsed by the Cabinet on 18 January 2005. This policy will help improve the status of these foreign residents so that they can live in harmony with the Thai society. This will be our tool to solve other problems. The Ministry of Interior has implemented this policy on a preliminary basis by opening for registration of persons without documentation at the Central Bureau.

The Ministry of Education has also started working on this for a number of years. The Permanent Secretary has delegated to us and has mentioned that education is not only about providing it within our country but also including education abroad. He would like this to be realized. This does not mean that we will refuse education for over 5,000 migrant children. We are giving the education but we cannot publicize this as there is still suspicion among some neighbouring countries.

The Ministry of Education has proposed to the Cabinet for the Ministry of Interior to develop a system of 13-digit registration for everyone who resides in Thailand. Now, the Ministry is taking action on this. This will eliminate the problem in sharing registration information in the part of the Ministry of Interior. The Ministry of Education has requested the Ministry of Interior to allow persons without nationality, while taking a form of education, to go outside of the designated areas according to the course periods of such education, instead of allowing them only for a fixed period of 3 to 6 months. In the case that learners have to stay outside the designated areas for as long as the courses go, they should be free to move to wherever they want to study. The last point is

to arrange the education for POC or displaced people due to war conflicts in the nine shelters.

The Ministry of Education has requested for approval from the Cabinet on the ministerial regulation concerning the evidence of birth for admission of children into school, according to the copied distributed in this meeting. There are two main concerns. The first one is to admit the person by using any documentation that s/he possesses. If the person has no paper at all, a history record should be established to submit to school as a record. This should be practised without considering the nationality of the person, whether the person enter the country legally or not. Anyone who wishes to study should receive the chance to study. The second case is to get rid of the attitude that this is a migrant person. A learner should have only a student record to prove to the authority.

These will be the results of the Cabinet resolutions. When the resolutions come into force, education will be open to all. The only concern that will be left is the budget per head of a learner. This will have to be modified. The reason that this is submitted to the Cabinet is because these regulations will be enacted by several agencies therefore we proposed them to the Cabinet. All the nine agencies concerned have agreed to this. Finally, by the end of July 2005, the draft will be published in the Royal Gazette. Regarding the budget to cover learners without nationality, we have submitted it to the Security Council for approval. We have requested 20 million baht for nine learning centres and nearby communities. If we do not get it, we will ask the ILO and UNICEF to support this for the sake of the children.

The last concern is about education arranged in the nine refugee camps that focuses too little on learning Thai language. Mostly, they learn Karen,

Burmese and English. Thai is taught only minimally. International NGOs are concerned that there would be too many languages to learn. We want them to learn Karen and Burmese because they will need to use it when they go back home one day. Whatever status they have, they still belong to their ethnic groups.

In the North, it is found that many NGOs have set up dormitories in the areas and transportation was arranged every morning and evening. These NGOs teach Lahu and Karen languages by using Roman characters. It is a pity that no one takes the initiative to teach Thai. This is a cultural struggle.

Another point is the presentation of history that we used to learn about the various battles and fights among us. We should now use a positive approach and promote peace and harmony in living together. This is what the higher level should consider.

---

4. Prateep Unsongtham Hata

Bangkok Senator

Duang Prateep Foundation

In order to help migrant children, it depends on the attitude of society towards human beings. Most of all, wherever the child is born, s/he is an important asset of the earth. Adults should care for the migrant children so that they will become valuable human resources. In addition to humanity, Thai business people and the Thai country have gained enormously from these migrant children who come into Thailand. In the economic aspect, using child labour is economical and helps to reduce production costs to compete in the world market. We have gained a lot. If we provide the chance for these children to develop, we will be able to improve our economic potential as well.

---

5. Supattra Kattiya-Aree

Association François-Xavier Bagnoud

The solution of migrant children issues should be that we turn the crisis of these children into an opportunity. Children are children wherever they are. Children are citizens of the earth. We have to give them the chance. We should create an environment of respect - respect in racial and cultural differences, respect in the differences in livelihood and beliefs. We should have this attitude in the depth of our heart. Whatever criteria we use, be they human rights or children's rights, everything is in our heart - the love, the care and the giving of opportunity, the respect in the different nationalities of the children.

Awareness is truly important. Our role and the media's role should be to communicate this problem seriously because the media can reach children, communities and the people in the society. The media may be able to reach the countries of origin where these children were born and have left in order to come to Thailand. This is another level of work that we can do to help.

The education policy has improved when compared to the past when migrant children were not able to get into school at all. Now more attention has been given to this issue and more openness has been observed in the government policies that try to apply the educational philosophy for the purpose of development of Burmese children. Be they Thai or foreign children, the government is trying to create an equal opportunity.

---

6. Sompong Srakaew

Network for the Promotion of the
Workers' Quality of Life, Samut Sakorn

Samut Sakorn is a province with a lot of migrant

people who come to live and work. There are many children as well. 3,000-4,000 migrant workers have registered with the government and there are a lot of them who have not done so. After the approval of the Cabinet on 5 July 2005, the issue of migrant children has got more attention. In order to create an enabling environment for children to access to education, we have to see whether the families of these children are ready for it. Another concern is the mechanism to link from the policy to the practical level. The Ministry of Education has to inform their education offices in the field about this. In Samut Sakorn, schools have opened up for migrant children and now 500 -700 of them are studying. When we are able to raise awareness among more parents, we expect that more children will be able to go to school.

We know the number of migrant children from 0 to 15 years old but we do not know that of the 15-18 ages group. If we know the number, it will help us more in our work. The Ministry of Interior should take care of this. Children who follow their families have registration numbers in the Form Tor Ror 38/1 but what will we do for the children who come into the country to join their parents after they have already been registered? We should work more on this.

Parents who are registered with the government have health insurance coverage but their children do not. Perhaps we should work towards getting health insurance coverage for the whole family.

The last issue is about integration and child rearing tradition. In the area of education, if the children learn about their background, they will be able to solve their problems when they go back home. At present, we have a lot of problems about Thai people abusing migrant people and vice versa and migrant people abusing each other. This reflects the need of living together in harmony.

Background of the Coordinating Committee on Migrant Children (THAI-CORD)

In 1987, organizations working for children discovered that there were a lot of children from the nearby countries who migrated into Thailand namely children from Lao PDR, Cambodia, Myanmar, Bangladesh, China etc. Some children became child labourers. Some were roaming on streets and begging. Some got involved in commercial sex. Based on their work experience, concerned agencies found that migrant children faced with problems of not getting paid for their labour, physical abuse, rape or forced prostitution.

These agencies coordinated informally with various agencies in the government and private sector in their efforts to repatriate children and seek for collaboration from organizations in the sending countries. However, not much progress was made because there was no law to support this and there was a lack of information to help in planning and analysis. Thailand is a receiving country and facing many problems. Childrens NGOs therefore got together to conduct a feasibility study to resolve the problem. The Coordinating Committee on Migrant Children (THAI-CORD) was therefore established in June 1996, comprising nine founding organizations namely:

- 1 :: National Council for Child and Youth Development
- 2 :: Child Welfare Protection Division, Department of Public Welfare
- 3 :: Development Alternatives Study Project, Social Research Institute, Chulalongkorn University
- 4 :: Foundation for Children's Development

- 5 :: Center for the Protection of Children's Rights Foundation
- 6 :: Child Protection System Development Taskforce
- 7 :: Child Workers in Asia
- 8 :: Child Rights Asianet
- 9 :: Association François-Xavier Bagnoud Foundation

Operational objectives

- 1:: To share information about migrant children in Thailand and campaign at different levels.
- 2 :: To exchange information and experience regarding the problem of migrant children in Thailand and recommendations to solve it.
- 3 :: To identify immediate and long-term measures to assist migrant children in Thailand.
- 4 :: To mobilize resources and build a strong network to protect migrant children who are facing abuse and difficulty in Thailand.

Results of the implementation

1. Information

1.1. Baseline information on migrant children in Thailand including problem analysis, situations and measures to resolve the problem (1996 and 2005).

1.2. Directory of NGOs whose services target migrant children (1999).

1.3. Document of procedure in helping migrant children and women, problems, obstacles and recommendations (1999).

2. Dissemination and Campaign

2.1. Four seminars on Migrant Children in 1996, 1999, 2000 and 2005.

2.2. Action Plan on Migrant Children 1997-2000.

2.3. THAI-CORD Newsletters from 1997-2000.

3. Capacity Building

3.1. Focal point in the preparation of the agreement on common practice among concerned agencies in combating the trafficking in women and children.

3.2. Knowledge sharing and experience exchange with officials concerned in combating trafficking in women and children in 10 South-East Asian

countries in the training on protection of victims of trafficking in women and children organized by the International Law Enforcement Academy in September 1999.

3.3. Network of learning with the neighboring countries by organizing study visits and exchange trips for GO and NGO officials from Bangladesh, Myanmar and Nepal.

4. Direct services to migrant children

4.1. Cooperated with the Mekong Working Group on Migrant Children to produce media for migrant child workers such as cartoons and audiotapes in Burmese, Laotian, Cambodian, Thai and English languages.

4.2. Followed up migrant children who were victims of trafficking.

Members of THAI-CORD

Advisors

Dr Saisuree Chutikul
Ms. Srisavang Puawongpattaya
Professor Vitit Mundrabhorn
Dr. Chantana Banphasirichote
Mr. Sanpasit Koompraphand
Dr. Kusol Soonthornthada
Mr. Trakul Vinitnaipark

Committee members

Chairperson

Mrs. Srisak Thai-arry

Vice Chairperson

Mr. Wanchai Rutjanawongse

Members

Ms. Khemporn Wiroonraphan
Ms. Manit Khantha
Mrs. Sudarat Sereewat
Mrs. Taneeya Runcharoen
Mr. Sompop Chandraraka

Operational Framework of THAI-CORD

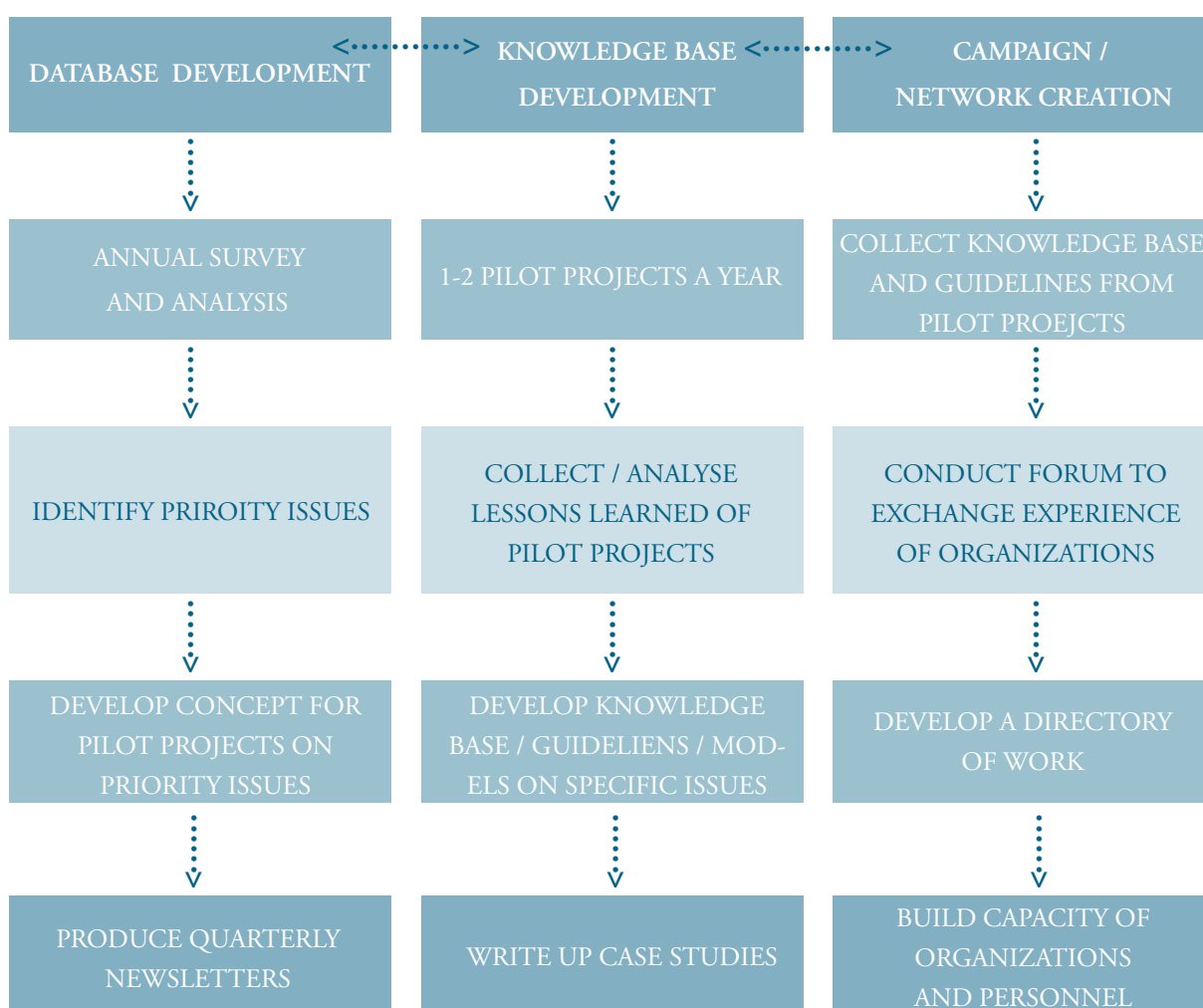
The meeting on the situation of migrant children in Thailand and the implementation of the coordinating committee held on 19 July 2005 at East-In Hotel, Bangkok was attended by representatives of government and non-governmental organizations. Following recommendations were provided in the meeting to guide the operation to address, prevent and combat the problem of migrant children.

Concept	Strategies	Measures
1. All sectors in society are aware and participate in the prevention and combat of the problem (government, NGO, Business, community, civil society, children, youth, families, national and international networks)	<ul style="list-style-type: none"> • Develop a dynamic database. • Share information at all level with focus on positive information for understanding and attitude change. • Build capacity of communities so they can act as focal points in data collection and dissemination. • Promote the right attitude among the society especially among employers and those concerned with migrant children in order to prevent violation of rights, exploitation and discrimination. • Integrate in the educational system issues of harmonious living and acceptance of differences in races, religions, cultures and beliefs. • Develop and disseminate case studies. 	<ul style="list-style-type: none"> • Creative media and campaign to prevent the problem. • Create a large variety of media. • Promote roles of the state in encourages the right attitude and awareness by focusing on community participation in media production. • Support and create understanding and attitude among government officials using effective and on-going process. • Create a new way of thinking in the dimension of human protection and security.
2. All migrant children in Thailand without exception receive protection and development opportunities on an equal basis and are able to integrate into the society with dignity	<ul style="list-style-type: none"> • Take action on legal status such as nationality, birth registration according to their inherit rights. • Provide equal educational services and make sure that their educational attainment can be used for further study and employment seeking. • Carry out pilot projects on important 	<ul style="list-style-type: none"> • Promote all rounded development according to age and control risk factors • Serious law enforcement

Concept	Strategies	Measures
	<p>issues or target groups by using the lessons - learned of the project as a guideline and run campaign at the policy level.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use relevant laws in a positive way to benefit but not punish migrant children or not to send them back home in an inappropriate way. • Provide basic health care on a non-discriminatory principle. • Provide an opportunity to and support migrant children and families to maintain their cultural and livelihood styles while helping them understand and integrate appropriately into the society. • Create a fast channel and reduce obstacles in access to protection, development and services of migrant children, as well as integrate them into the system. • Promote the process of development. 	
<p>3. The mechanism to prevent and combat the problem covers all level and is efficient and holistic</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lobby for government policies and strategies on migrant children that emphasize human dignity, equality and justice; and create a process that leads to an effective application of these strategies. • Lobby for the government to allocate budget especially for the implementation of these strategies. • Mobilize support and resources from government, private and the civil sector. • Create a net work of cooperation with the neighboring countries concerning this problem. • Support capacity building of organizations and personnel within the country and in the neighboring countries. • Support a mechanism on migrant children that is strong and able to operate effectively. 	<ul style="list-style-type: none"> • Government and NGO mechanism • Support target group to develop their potential and self help mechanism • Employer mechanism • Mechanism to follow up, evaluation and monitoring of all sectors

Draft diagram of THAI-CORD operational framework

This draft diagram provides an overview of the operational framework of THAI-CORD for 2006 to 2008 that was presented at the meeting on the situation of migrant children in Thailand and implementation of THAI-CORD on 19 July 2005. The diagram was meant to show the participants of how the committee intends to work in the future.

Draft work plan of THAI-CORD

The committee used the conclusions of the meeting on the situation of migrant children in Thailand and implementation of THAI-CORD on 19 July 2005 as a basis for drawing up work plan for 2006 to 2008.

STRATEGY 1 :: Promote all sectors of the society so that they are aware and participate in the action to prevent and combat the problem (government, NGOs, business, community/civil society, children and youth, families, networks in and outside of the country)

Work Plan

- 1:: Disseminate information at all levels using positive communication methods to promote understanding and change attitude.
- 2 :: Develop and promote case studies.
- 3 :: Develop a dynamic database system.

Projects and activities

- 1 :: Analysis and reports on the situation of migrant children in Thailand once a year.
- 2 :: Meetings to review the situation of migrant children in Thailand and production of documents for dissemination.
- 3 :: On-going reports such as quarterly newsletters 3 times a year.
- 4 :: Directory of THAI-CORD members in the website www.dordek.org and a web board to express opinions, add or correct information.

STRATEGY 2 :: Support migrant children in Thailand so that they receive protection, assistance and development without exception and equally so that they can integrate into society harmoniously and with dignity.

Work Plan

- 1:: Carry out pilot projects on prioritized issues or target groups and use the project lessons-learned as guidelines in working and campaigning at the policy level.

- 2 :: Provide an opportunity to support migrant children and families so that they can maintain their cultural and livelihood style while also understand and are able to adjust appropriately into the society.

- 3 :: Support the process of development.

Projects/Activities

1. Conduct pilot projects on education and learning among child beggars, children in fishery sector and child domestic workers.
2. Use the project lessons-learned as guidelines for work and campaign at the national policy level.

STRATEGY 3 :: Build capacity of organizations to prevent and combat the problem in a holistic manner, including all levels effectively.

Work Plan

- 1:: Build network of organizations concerned with the problem.
- 2 :: Support capacity building of organizations and personnel concerned both without and outside of Thailand.
- 3 :: Strengthen mechanisms working for migrant children so that they can do their work effectively.

Projects and Activities

- 1 :: Create a network of actors on migrant children in Thailand
- 2 :: Build capacity of organizations through exchange of work experience and ideas among members of the network on migrant children in Thailand.